

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A.

S.o.u.
0

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1930:31
SOCIALDEPARTEMENTET

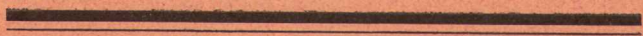
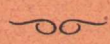

FÖRBEREDANDE UTREDNING

ANGÅENDE

OMORGANISATION AV LANDSFISKALS-
BEFATTNINGARNA M. M.

UTARBETAD
AV TILLKALLADE
SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M
1 9 3 0

Statens offentliga utredningar 1930

Kronologisk förteckning

1. Jordbruksutredningens betänkanden. 1. Betänkande angående åtgärder för vete- och rågmarnadens stödjande. Beckman. 76 s. **Jo.**
2. Jordbruksutredningens betänkanden. 2. Betänkande angående jordbrukets kreditförhållanden. Beckman. viij, 179 s. **Jo.**
3. Skydd för äldre kulturföremål. Idun. 191 s. **H.**
4. Jordbruksutredningens betänkanden. 3. Betänkande angående vissa åtgärder för mejerihanteringsens och smörexportens befrämjande. Beckman. viij, 129 s. 11 pl. **Jo.**
5. Förslag till vissa ändringar i vallagen för skyddande av partibeteckningar. Norstedt. (4), 38 s. **Ju.**
6. Gränsen för Sveriges territorialvattnen. Av Torsten Gihl. Norstedt. 312 s. **U.**
7. Betänkande med förslag till lotsförordning samt andra författningar och föreskrifter rörande lotsverket. Marcus. xvj, 365 s. **H.**
8. Domänverkets omfattning, uppgifter och organisation. Tiden. 333 s. 1 karta. **Fl.**
9. Betänkande med förslag angående ordnande av den lägre lantbruksundervisningen. Marcus. 727 s. **Jo.**
10. Utredning och förslag beträffande åtgärder för ökad användning av svenska lantbruksprodukter vid allmänna inrättningar m. m. Marcus. 21 s., 3 tab. **Jo.**
11. Utkast till lagbestämmelser om befraktning. Norstedt. 154 s. **Ju.**
12. Utredning rörande Sveriges försvarspolitiska läge samt behov av försvarskrafter. Beckman. vij, 325 s. **Fö.**
13. Utredning angående kommunalförvaltningens ordnande i städerna efter processreformens genomförande. Marcus. 250 s. **S.**
14. Utredning och förslag rörande praktiska bildningslinjer på realskolans ålderstadium. Norstedt. 327 s. **E.**
15. 1928 års pensionsförsäkringskommitté och organisationssakkunniga. Statistiska undersökningar samt kostnadsberäkningar. Norstedt. 402 s. **S.**
16. Betänkanden med förslag angående skärpta kontrollföreskrifter rörande landsfiskalens och med dem jämställda befattningshavares medelsförvaltning m. m. Beckman. 199 s. **S.**
17. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän tillhörande den civila statsförvaltningen. Norstedt. 346 s. **Fl.**
18. Distriktsveterinärlönesakkunnigas utredning och förslag beträffande ordnandet av distriktsveterinärernas anställnings- och avlöningsförhållanden. Marcus. 111 s. **Jo.**
19. Utredning angående beredande av större möjlighet för skoldistrikt att vid minskning av antalet barn indraga skolor och skolavdelningar. Heggström. (2), 88 s. **E.**
20. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till löneroglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet. Norstedt. vij, 371 s. **Fl.**
21. Betänkande angående granskning av för vissa sjukhus gällande sårbestämmelser. Norstedt. 97 s. **S.**
22. Medicinalstyrelsens utlåtande och förslag till epizootilag och epizootiförordning. Norstedt. 58 s. **Jo.**
23. Betänkande med förslag till ytterligare åtgärder för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur. Beckman. 124 s. **Jo.**
24. Brott emot myndighet m. m. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 9. Av J. C. W. Thyren Lund, Berling. 312 s. **Ju.**
25. Förslag till lag om upplagshus med rätt att utfärda upplagsbevis m. m. Norstedt. 206 s. **Ju.**
26. Förslag till förordning angående film. Marcus. 35 s. **K.**
27. Supplement nr 4 till Sveriges familjenamn 1920. Stat. Repr.-ansl. 44 s. **Ju.**
28. Förslag till förordning angående biografier och biografställningar m. m. Marcus. 50 s. **K.**
29. Betänkande med förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden m. m. Marcus. vij, 200 s. **Ju.**
30. Normalbestämmelser för leverans och provning av cement (cementbestämmelser) samt för byggnadsverk av betong och armerad betong (betongbestämmelser) [tredje upplagan] jämte tilläggsbestämmelser [andra upplagan]. Norstedt. 44 s. **K.**
31. Förberedande utredning angående omorganisation av landsfiskalsbefattningar m. m. Marcus. 64 s. **S.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsbokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklestastikdepartementet, J = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre ordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1930: 31
SOCIALDEPARTEMENTET

FÖRBEREDANDE UTREDNING

ANGÅENDE

OMORGANISATION AV LANDSFISKALS- BEFATTNINGARNA M. M.

UTARBETAD
AV TILLKALLADE
SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1930
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIEN 1900. 81
SOCIALDEPARTAMENTET

FÖRBEBÄDANDE FÖRBINDING

OMORGANISATION AV LÄNDSKAPALS-

BEFÄTTNINGARNA M. M.

UTARBETAD
AV THILLELAND
SÄKELUND

STOCKHOLM 1900
FRÅN NATIONENS FÖRBANDS-TRYCKERI

Innehåll.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet	5
Förberedande utredning angående omorganisation av landsfiskalsbefattningarna m. m.	7
<i>Om de nuvarande landsfiskalsgöromålens uppdelning mellan olika befattningshavare</i>	7
<p>(Landshövding Linnérs uppslag 1922 s. 7. Kriminal- och ordningspolisväsende; polisväsendet i övrigt s. 8. Allmänt administrativa uppgifter s. 9. Vägväsendet s. 11. Skjutsväsendet s. 11. Statistiska uppgifter s. 11. Utbetalande av ersättningar s. 11. Instr. §§ 21—23 s. 12—13. Kronans ombudsman s. 13. Växelprottester s. 13. Borgerlig vigsel s. 13. Mantalsskrivning s. 13. Utredningsuppdrag s. 13. Intyg m. m. s. 14. Lagutkast (bil. I) s. 14. Andra författningsändringar och nya instruktioner (bil. II— VI) s. 14. Benämning s. 14. Extra landsfiskaler s. 15.)</p>	
<i>Distriktsindelningen</i>	15
<p>(Fögderiförvaltningens omorganisation 1917 s. 15. Ändringar i landsfiskalsdistrikten s. 16. Den Linnérska utredningen s. 16. 1924 års landsstatslönesakkunniga s. 17. 1924 års uppördssakkunniga s. 18. Landsfiskalernas och häradsfogdarnas arbetsbörda s. 19. Biträdenas betydelse för arbetsbördans utjämning s. 20. Bliva distriktet för stora? s. 21. Beräknat antal distrikt s. 21. Utredning av föreningen Sveriges landsfiskaler s. 22. Jämknings beträffande rikets nordligaste delar s. 22.)</p>	
<i>Stadsfiskaler och köpingsåklagare (bil. VII)</i>	22
<i>Landsfogdarna</i>	24
<i>Lokalpolisen (bil. VIII och IX)</i>	25
<i>Häradsskrivarna</i>	27
<i>Utbildningsfrågan</i>	27
<p>(Förhållande till processreformen s. 28. Allmänna krav på utbildningen s. 28. Länsmansexamen s. 28. Landsfiskalsexamen s. 29. Lärobok i rättskunskap s. 29.)</p>	
<i>Kriminalteknisk utbildning</i>	30
<p>(Kompetenskrav för landsfogdebefattning s. 30. Socialministerns yttrande till statsrådsprotokollet s. 30. Kurser i kriminalteknik s. 30.)</p>	

	Sid.
<i>Landsfiskalernas utbildning</i>	31
(Landsfiskalexamens inställande s. 31. Utbildningskurs i rättskunskap s. 31. Juridisk utbildning för utförande av åtal i grövre brottmål s. 32. Åklagarnas utbildning i vissa främmande länder s. 32. Processkommissionen s. 32. Betydelsen av juridisk utbildning för utförande av åtal i ringare brottmål s. 33. Särskilda kurser i rättskunskap? s. 33. Befordran till högre åklagartjänst s. 34. Kompetens i alla brottmål s. 34. Praktisk tjänstgöring; biträdesfrågan å landsfiskalskontoren s. 34. Tjänstgöring å domarkansli s. 35. Kompetenskrav för landsfiskalerna s. 35.)	
<i>Landsfogdarnas utbildning</i>	35
<i>Häradsfogdarnas utbildning</i>	36
(Fullständig juridisk examen? s. 36. Ettårig kurs s. 36. Lägre juridisk examen s. 37. Praktisk tjänstgöring s. 37.)	
<i>Ekonomiska och övergångsförhållanden</i>	38
(Lönereglering för landsfiskalerna s. 38. Förbud för bisysslor s. 38. Kostnaderna för omorganisationen s. 38. Skyldighet att underkasta sig omorganisation s. 39. Övergången s. 39. Dispens under övergångstiden s. 39.)	
Bilagor.	
I. Utkast till lag om överflyttande å häradsfogde av vissa landsfiskals åliggandena (s. 14)	40
II. Utkast till lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 4 juni 1886 ang. ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål (s. 14).....	41
III. Utkast till kungörelse angående ordningen för utbetalning av ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål (s. 14).....	41
IV. Utkast till förordning om ändrad lydelse av § 4 mom. 1 i förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter (s. 14).....	43
V. Utkast till instruktion för landsfiskalerna (s. 14)	44
VI. Utkast till instruktion för häradsfogdarna (s. 14)	56
VII. Utkast till kungörelse med vissa bestämmelser angående för samhälle å landet särskilt förordnad åklagare (s. 24)	61
VIII. Utkast till lag om ändrad lydelse av 9, 10 och 11 §§ i lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket (s. 26)	62
IX. Utkast till kungörelse angående ändrad lydelse av 1, 3 och 15 §§ i polisreglementet för riket den 26 september 1925 (s. 26)	63

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Den 9 november 1928 tillkallade statsrådet och chefen för socialdepartementet undertecknad Schlyter att inom departementet biträda med utredning av frågan om förbättrad utbildning i kriminaltekniskt och andra hänseenden för landsfogdar och landsfiskaler samt rörande ändrade behörighetsvillkor för sistnämnda befattningshavare, ävensom undertecknad Ohlin att såsom representant för landsfiskalskåren biträda vid utredningens verkställande. Sedermera har e. o. hovrättsassessorn Joël Laurin genom särskilda beslut den 29 november 1929 och den 6 juni 1930 förordnats att biträda vid utredningen.

I skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 21 januari 1929 framlades i korthet ett förslag om landsfiskalstjänsternas uppdelning på två skilda befattningshavare, fiskaler och fogdar. Med anledning av en i denna skrivelse gjord framställning erhöles undertecknade sedermera under hand av departementschefen direktiv om utredningens utsträckande till att omfatta jämväl en dylik anordning.

En närmare utveckling av sagda organisatoriska förslag lämnades i en under våren 1929 i Finland till trycket befördrad uppsats av undertecknad Schlyter: »Bör i första instans finnas både över- och underåklagare?», vilken uppsats finnes fogad såsom bilaga till de såsom Statens offentliga utredningar 1929 nr 30 och 31 tryckta »Yttranden i anledning av betänkande angående ordnande av vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid genomförande av den ifrågasatta rättgångsreformen» (sid. 727—733).

Efter avlåtandet av skrivelsen den 21 januari 1929, vilken jämte ovan nämnda uppsats återopades i ett av undertecknad Schlyter i egenskap av häradshövding i Askims m. fl. härads domsaga till Göta hovrätt avgivet yttrande över det nämnda s. k. ekonomiska betänkandet (se ovan nämnda tryckta samling sid. 215), hava ett flertal myndigheter i sina yttranden över samma betänkande uttalat sig till förmån för en uppdelning av landsfiskalstjänsterna (se yttranden av Svea hovrätt sid. 10, Göta hovrätt sid. 41, Föreningen Sveriges häradshövdingar sid. 82, länsstyrelserna i Jönköpings län sid. 609, Kronobergs län sid. 615, Malmöhus län sid. 640,

Skaraborgs län sid. 663, Värmlands län sid. 666, Örebro län sid. 668 och Västmanlands län sid. 671; jämför yttranden av Föreningen Sveriges landsfogdar sid. 716, Föreningen Sveriges landsfiskaler sid. 718 och Sveriges advokatsamfund sid. 695).

I skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 15 oktober 1929 har vidare förslag framlagts *dels* om anordnande genom statens försorg av kurser i kriminalteknik för nuvarande och blivande landsfogdar och landsfiskaler, *dels ock* om inställande tills vidare av landsfiskalsexamen.

Beträffande det oss givna uppdraget i övrigt föreligger nu bifogade utredning. Denna är allenast av förberedande karaktär. Härtill har bidragit, att samtidigt med denna utredning och oberoende därav pågått en utredning angående lönereglering för landsfiskalerna. Ett slutligt förslag angående landsfiskalernas utbildnings- och organisationsfråga kan svårligen åvägbringas utan att fullständig utredning föreligger i lönefrågan. En definitiv utredning bör även, utöver en komplettering från senare år av det statistiska material som stått till vårt förfogande, bland annat innehålla fullständigt förslag till rikets indelning i häradsfogdedistrikt. Ett dylikt förslag förutsätter emellertid en så intim ortskännedom, att förslaget i första hand torde böra uppgöras av länsstyrelserna. Slutligen torde med hänsyn till den alltjämt pågående förberedande utredningen angående en allmän rättgångsreform ett slutligt förslag angående landsfiskalskårens omorganisation böra framläggas efter samarbete med det departement, varunder nämnda utredning hör.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har det ansetts lämpligt, att utredningen nu avlämnas i befintligt skick för att, sedan vederbörliga yttranden däröver avgivits och förslag till distriktsindelning inkommit, upptagas till fortsatt bearbetning.

Efter medgivande av dåvarande departementschefen har under utredningens lopp samråd ägt rum med ett flertal sakkunniga, för föreliggande utredning intresserade personer, nämligen landsfogden J. W. Hallensten, professorn Å. Hassler, landskamreraren C. F. Johanson, landssekreteraren Hj. Kjäll, justitierådet S. Lawski, landsfiskalen S. J. R. Lindblad och ledamoten av riksdagens andra kammare, distriktpolisen J. B. Viklund, Byske, vilka samtliga uttalat sin anslutning till vad undertecknade föreslå beträffande landsfiskalstjänsternas uppdelning och om juris kandidatexamen såsom kompetensvillkor för de blivande landsfiskalerna samt icke heller eljest haft något väsentligt att erinra mot innehållet i de gjorda förslagen.

Malmö den 6 december 1930.

K. SCHLYTER.

E. OHLIN.

Joël Laurin.

Förberedande utredning angående omorganisation av landsfiskalsbefattningarna m. m.

Om de nuvarande landsfiskalsgöromålen uppdelning mellan olika befattningshavare.

Förslaget om en uppdelning av de nuvarande landsfiskalsgöromålen mellan två olika befattningshavare väcktes först av numera landshövdingen S. Linnér i hans år 1922 publicerade utredning angående omorganisation av polisväsendet i riket. Han yttrar där (sid. 191), att medan stadsfiskalerna i allmänhet endast äro åklagare och polischefer, landsfiskalerna tillika äro utmätningsmän och i denna egenskap hava att verkställa indrivning av resterande utskylder m. m. Denna verksamhet toge numera så mycken tid i anspråk, att den kvantitativt framstode såsom huvuduppgiften för tjänsten, medan åklagar- och polisarbetet vore relativt underordnat. Då detta senare arbete icke läte sig kontrollera på samma sätt som det exekutiva och indrivningsarbetet, skulle enligt Linnér den största säkerheten för att åklagar- och polisverksamheten icke skötes i bakgrunden vinnas genom att dela upp den nuvarande landsfiskaltjänsten i två befattningar, så att vid sidan av landsfiskalerna såsom åklagar- och polistjänstemän inrättades särskilda befattningar för utmätning och restindrivning m. m. En dylik anordning ansåge Linnér bäst kunna genomföras i samband med en omorganisation av taxerings- och uppbördsväsendet.

Enligt vår mening kan en tillfredsställande utbildning av landsfiskalerna i deras egenskap av allmänna åklagare vid häradsrätterna icke åvägabringas utan ett genomförande av den av landshövding Linnér ifrågasatta uppdelningen av landsfiskalsgöromålen på tvenne olika befattningshavare. Sedan utredningen angående taxerings- och uppbördsväsendet numera vunnit sin avslutning genom 1929 års betänkande i ämnet, synes man av hänsyn till nämnda utredning ej behöva uppskjuta ett ställningstagande till det Linnérska uppslaget, vilket enligt vår mening — såsom nedan närmare utvecklas — kan genomföras även utan direkt samband med uppbördsreformen. Även förberedelserna till processreformen hava numera fortskridit så långt, att man bör kunna bedöma, huruvida den ifrågasatta åtgärden skulle komma i strid med de linjer vilka anses böra följas vid en blivande reform av åklagarväsendet i dess helhet. På skäl som nedan skola anföras förmena vi att så icke är fallet.

De nuvarande landsfiskalernas åligganden sammanfattas i § 2 i instruktionen för landsfiskalerna den 14 december 1917 sålunda, att de

hava att taga den befattning med polis-, åklagar- och utsokningsväsendet, som i instruktionen sägs, samt i övrigt fullgöra vad enligt instruktionen eller eljest enligt lag eller författning dem åligger. Vårt förslag går nu ut på, att i samband med förestående lönerreglering för landsfiskalerna dessa befattningshavare uppdelas i tvenne grupper, fiskaler och fogdar, av vilka de förra övertaga polis- och åklagarväsendet, de senare utsokningsväsendet, däri inbegripet även indrivning och redovisning av skatter och böter. Särskiljandet av de göromål, som äro att hänföra till åklagarväsendet respektive utsokningsväsendet i nämnda betydelse, möter tydligen icke några svårigheter, och någon tvekan kan således knappast uppstå i fråga om fördelningen av dessa göromål. Däremot är poliséväsendet ett betydligt allmännare och oklarare begrepp. Enligt 1 § 2 mom. första stycket i lagen den 6 juni 1925 om poliséväsendet i riket förstås i denna lag med polisverksamhet, *vad angår stad*, »upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, verkställande av spaning och annan undersökning angående brott ävensom den verksamhet i övrigt, som på grund av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk åligger polispersonal i denna dess egenskap», medan enligt andra stycket i samma lagrum polisverksamheten *på landsbygden* enligt ifrågavarande lag därjämte omfattar »biträde vid åtgärd i utsokningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter och vid annan handräckning». Klart är att med denna indelning av polisverksamheten på landsbygden — vilken indelning närmast har avseende å de underordnade polismännen och motsvaras av skillnaden mellan polisman och exekutionsbetjänt i stad — sistnämnda slag av polisverksamhet bör falla under fogden. All annan polisverksamhet, poliséväsendet i egentlig mening, skulle man i anslutning till formuleringen i nämnda lagrum kunna indela i:

1) »verkställande av spaning och annan undersökning angående brott»: *kriminalpoliséväsendet*;

2) »upprätthållande av allmän ordning och säkerhet»: *ordningspoliséväsendet*;

3) »den verksamhet i övrigt som på grund av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk åligger polispersonal i denna dess egenskap»: *poliséväsendet i övrigt*.

Landsfiskalernas befattning med kriminalpoliséväsendet i egentlig mening utvecklas, bortsett från §§ 11 och 12, icke närmare i instruktionen och torde icke heller här kräva vidare utläggning. Landsfiskalernas verksamhet såsom ordningspolis — i nämnda inskränkta betydelse — beröres däremot bland annat i instruktionens §§ 6, 7, 10 och 23. I en mångfald författningar finnas exempel på i instruktionen icke särskilt angiva göromål, vilka äro att hänföra till denna verksamhet. Vad som med nämnda indelning blir att hänföra till »poliséväsendet i övrigt» blir givetvis beroende av i huru inskränkt betydelse man tager begreppen kriminalpoliséväsendet och ordningspoliséväsendet. Terminologien är här växlande och gränserna ganska flytande; till ordningspoliséväsendet i vidsträckt mening räknas ofta alla polisuppgifter utom »verkställande av spaning och annan undersökning angående brott». Räknar man till kriminalpoliséväsendet endast detta och icke den s. k. preventiva kriminalpolisverksamheten och hänför man till ordningspoliséväsendet endast sådant som i egentligaste mening kan anses avse »upprätthållande av allmän ordning och säkerhet», kan man såsom exempel på göromål, hänförliga till »poliséväsendet i

övrigt», här upptaga de i instruktionens § 9 ömförmälda åligganden, som tillkomma »*polismyndighet*» enligt

- KF den 9 oktober 1885 om mått och vikt,
- motorfordonsförordningen den 20 juni 1930,
- KSt den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse,
- jaktstadgan den 25 november 1927,
- lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas,
- lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling,
- lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister,
- KK den 9 november 1928 angående anmälan om olycksfall i arbete m. m., 21 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete,
- KK den 5 maj 1916 angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning,

· KF den 4 juni 1884 om vad med avseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör,

· KF den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker och flera närstående författningar; samt

· KF den 18 maj 1928 angående explosiva varor.

En icke ringa del av det arbete som åligger landsfiskalerna i deras egenskap av polismyndighet utgöres av undersökningar, utredningar och handräckning åt andra myndigheter. Redan här omnämnts 21 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, enligt vilket lagrum polismyndighet har att på begäran av försäkringsinrättning eller försäkringsrådet verkställa viss undersökning. Enligt 13 § andra stycket i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap äger barnavårdsman att anlita polismyndighet för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar. Enligt lagen den 14 juni 1918 om fattigvården (62, 72 och 74 §§) äger fattigvårdsstyrelse hos polismyndighet erhålla handräckning för omhändertagande av understödstagares egendom, för vissa delgivningar, för underhållsskyldigs inställande till arbete m. m. Liknande skyldigheter har polismyndighet t. ex. enligt lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård (75 §) samt brandstadgan den 15 juni 1923 (14, 21 och 35 §§). Med eller utan särskilda lagstadganden anlitas landsfiskal i egenskap av KB underordnad polismyndighet i stor utsträckning av KB för undersökningar och avgivande av yttranden av olika slag. Icke minst är detta fallet i fattigvårdsfrågor, mantalsskrivningsfrågor samt väg- och trafikfrågor. Även för verkställande av delgivningar och lämnande av annan handräckning biträda landsfiskalerna i egenskap av polismyndighet ofta såväl KB som andra myndigheter.

Vid en översikt över landsfiskalernas göromål kan emellertid särskiljas jämväl en betydande grupp av *allmänt administrativa uppgifter*, vilka — såsom i instruktionens § 2 antydes — icke egentligen kunna hänföras vare sig till polis-, åklagar- eller utsköningsväsendet. Ehuru givetvis ingen skarp gräns kan dragas mellan »*polisväsendet i övrigt*» i ovan nämnda betydelse, å ena sidan, samt dessa allmänt administrativa uppgifter, å andra sidan, bör dock observeras, att landsfiskalerna handhava åtskilliga uppgifter vilka egentligen icke åligga dem i deras egenskap av polismyndighet utan i egenskap av en KB underordnad allmänt administrativ myndighet å landsbygden. En jämförelse med förhållandena i stad tjänar till belysning av detta förhållande. I ovan uppräknade författningar angivas respektive uppgifter åligga »*polismyndighet*», och

fogas därtill i allmänhet en särskild bestämmelse av innehåll att med polismyndighet avses å landet landsfiskalen (i nyare författningar »polischefen i orten») och i stad polismästaren eller stadsfiskalen eller magistraten, respektive stadsstyrelsen. Härifrån kunna — dock utan skarp gräns — särskiljas ett stort antal författningar, som innehålla stadganden om åligganden för landsfiskal, beträffande vilka denne icke framstår såsom *polismyndighet* på nämnda sätt. Oftast står därvid landsfiskalen för landsbygden såsom motsvarighet till magistraten eller någon dess ledamot i stad (»i stad magistraten och å landet landsfiskalen»). Åtskilliga av dessa allmänt administrativa uppgifter nämnas i instruktionen, men många finnas därutöver. Såsom exempel på göromål tillhörande denna grupp kunna här upptagas:

- 1) vägväsendet (instr. § 9 mom. 3);
  - 2) skjutsväsendet (d:o);
  - 3) införskaffande av statistiska uppgifter angående näringarna (instr. § 9 mom. 16 samt KK den 16 maj 1913);
  - 4) utbetalande av ersättning av allmänna medel till vittnen, tolkar m. fl. (instr. § 17);
  - 5) de i instr. § 21 angivna uppgifterna (bevakande av kronans rätt med avseende å fast egendom, vid konkurs m. m.);
  - 6) bevakande såsom »kronans ombudsman» av det allmännas rätt i åtskilliga andra fall än de i instr. § 21 angivna (exempel härpå se nedan);
  - 7) mottagande av lösöre köpsavhandlingar (KF den 20 november 1845);
  - 8) verkställande av växelprotester (§ 4 i KF den 7 maj 1880 om nya växellagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall);
  - 9) förrättande av borgerlig vigsel (giftermålsbalken 4 kap. 5 §).
- Slutligen tilläggas i åtskilliga andra stadganden landsfiskal, jämsides med olika andra tjänstemän eller myndigheter, vissa befogenheter med avseende å utfärdande av intyg m. m. Som exempel härpå kan anföras:
- 1) bevis om delgivning (11 kap. 38 § rättegångsbalken);
  - 2) bevis om bristande tillgång för nedsättning av fullföljdsavgift eller kostnadsersättning (30 kap. 22 § rättegångsbalken);
  - 3) bestyrkande av uppgift för erhållande av fri rättegång (2 § i KF den 19 december 1919);
  - 4) intyg rörande viss jords beskaffenhet vid ansökan av bolag, förening m. fl. om tillstånd till jordförvärv (KK den 30 maj 1916 och KK den 26 juni 1925).

Den nu lämnade redogörelsen innebär tydligen icke någon fullständig uppräknig av landsfiskalernas göromål utan har endast avsett att i stort särskilja, i vilka olika egenskaper de nuvarande landsfiskalerna arbeta, samt att lämna exempel på de olika slagen av verksamhet. Efter en sådan allmän översikt torde man i fråga om fördelningen av göromålen kunna uttala, att såväl principiella som praktiska skäl tala för att icke från de blivande fiskalerna skilja några av de göromål som åligga landsfiskalerna i deras egenskap av polismyndighet i egentlig mening. Även om det i åtskilliga städer åtminstone till viss grad förekommer ett särskiljande av kriminalpolisverksamheten från annan polisverksamhet, och även om fiskalernas reserverande för rena åklagar- och kriminalpolisuppgifter kan framstå såsom ett önskemål för framtiden, torde för landsbygdens del för närvarande ett sådant särskiljande icke kunna ifrågasättas redan av det skälet, att fiskalerna då skulle få an-

tingen alldeles för ringa arbetsbörda eller alldeles för stora distrikt. Icke heller lär det vara lyckligt att överföra *vissa* särskilda av de göromål, vilka i stad åligga polismyndighet och å landet landsfiskalen i egenskap av polismyndighet i egentlig mening, till fogdens verksamhetsområde, utan bör principiellt fasthållas, att fiskalen å landsbygden utgör polismyndigheten (såvida ej för visst område inom distriktet särskild polismyndighet finnes). Att fogden skulle handhava den slags »polisverksamhet», som avses i 1 § 2 mom. andra stycket i lagen om polisväsendet i riket, utgör tydligen icke något verkligt undantag från denna princip.

Härmed är emellertid icke sagt, att man icke skulle kunna befria fiskalerna från annat än utsöknings- och indrivningsväsendet. Ytterligare är att taga i betraktande det område som här benämnts allmänt administrativa uppgifter. Enligt vår mening föreligger i fråga om flera av dessa uppgifter intet hinder för deras överförande till fogden. I ändamål att konstatera omfattningen av de hit hänförliga göromålen samt för övervägande i varje särskilt fall av lämpligheten av deras överförande till fogden har av oss verkställt en ingående undersökning, vilka göromål som för närvarande åligga landsfiskalerna. Det torde på utredningens nuvarande stadium icke vara behövt att i detta sammanhang framlägga resultatet av denna undersökning i vidare mån, än att här redogöres för vissa arbetsuppgifter som vi funnit lämpliga för överförande till fogden.

Vad först angår *vägväsendet* torde starka skäl kunna anföras såväl för hithörande göromåls bibehållande under landsfiskalen som för deras överförande till fogden. De göromål, som åligga landsfiskal enligt lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet m. fl. hithörande författningar, hava visserligen minskat i omfattning, sedan i det övervägande antalet av landets väghållningsdistrikt väghållningen övertagits av vägkassan, men äro fortfarande av ej ringa betydelse. Den omständigheten att landsfiskalerna i egenskap av polismyndighet alltjämt komma att handhava åtskilliga trafikfrågor talar möjligen för att landsfiskalerna också bibehållas vid sin befattning med vägväsendet. Å andra sidan torde dessa göromål, vilka icke äro av polismyndighets natur, närmast hava anknytning till fogdens allmänna verksamhetsområde och väl lämpa sig för fogden. Då härtill kommer att en viss olägenhet onekligen skulle komma att bli förknippad med att vägväsendets övervakande anknötes till så stora distrikt som de nya fiskalsdistrikten, föreslå vi för vår del göromålen överförande till fogden. Vi hava därvid stöd i den mening som uttalats av ett utskott av 10 landsfiskaler, vilket efter initiativ från vår sida vid sammanträde med Föreningen Sveriges landsfiskaler i mars 1929 tillsatts för behandling av frågan om uppdelning av landsfiskalsgöromålen.

Jämväl de göromål, som åligga landsfiskalerna enligt KSt om *skjutsväsendet* den 22 juni 1911, anse vi — likaledes i överensstämmelse med nämnda utskott — utan olägenhet kunna överföras å fogden.

Av de uppgifter som uppräknas i instruktionens § 9 — vilken utom det redan nämnda omfattar åtskilligt som åligger landsfiskalerna i deras egenskap av åklagare och kriminalpolismän — torde härutöver endast införskaffandet av *statistiska uppgifter* angående näringarna (mom. 16; jämför KK den 16 maj 1913) lämpa sig för överförande till fogdarna.

Angående *utbetalande av ersättningar* till vittnen i brottmål, sådan ersättnings återgåldande samt ordningen för utbetalandet stadgas i en lag

i ämnet den 4 juni 1886 samt i en KK den 14 december 1917. Enligt åtskilliga lagrum (anmärkta i Skarstedts lagedition under nämnda lag) tillämpas samma bestämmelser å ett flertal andra mål än brottmål (vissa familjerättsliga mål, mål om behandling av alkoholister m. fl.). Jämlikt 14 § i lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång skall vidare vittnesersättning, som enligt denna lag skall utgå av allmänna medel, utgå efter enahanda grunder och i samma ordning som stadgas angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål. Med hänsyn till allmänhetens intresse av att dessa ersättnings utbekommande icke onödigtvis försvåras och att dessa ersättningar såsom nu skola kunna utfås redan vid tingssammanträdena, torde den landsfiskalerna nu åvilande skyldigheten att utbetala sådana ersättningar böra bibehållas men samma skyldighet böra stadgas jämväl för fogden. Ersättningarnas uttagande av vederbörande i sådana fall, då återbetalningsskyldighet till statsverket ålagts, skulle tydligen alltjämt ankomma å vederbörande utmätningsman, d. v. s. å landsbygden fogden. Med hänsyn bland annat härtill läser en sådan ordning böra stadgas, att fiskalen för alla gjorda utbetalningar gottgöres av vederbörande fogde, vilken sedan handhaver redovisningen.

Landsfiskal handhaver för närvarande jämväl utbetalande med allmänna medel av ersättningar åt:

1) vid domstol anlita tolk (lag den 13 juni 1902 och KK den 14 november 1902);

2) rättegångsbiträde åt häktad (lag den 19 juni 1919 och KK den 28 november 1919);

3) förundersökare (27 § i lagen den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom samt KK den 28 juni 1918 ävensom lagen den 6 juni 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga samt KK den 20 juni 1924); samt

4) nämndemän som biträtt vid extra förrättningar (KK den 30 december 1863).

Dessa ersättnings utbetalande endast genom fogdarna behöfve tydligen icke medföra någon olägenhet. Då vidare i fråga om de två förstnämnda slagen av ersättningar återbetalningsskyldighet till statsverket kan åläggas och ärendena således ändock ofta komma under fogdens handläggning samt det naturligaste dessutom torde vara att i görligaste mån samla handhavandet av allmänna medel hos fogden, föreslå vi att fiskalerna helt befrias från alla dessa utbetalningar.

Många fördelar skulle vara förenade med sådana ändrade bestämmelser att utbetalande av samtliga ovannämnda ersättningsbelopp förlades till domstolarnas kanslier. Vederbörande domstolstjänsteman (vid häradsrätterna lämpligen förste notarien) skulle då verkställa utbetalningarna, å kvittenserna teckna bevis om domstolens beslut rörande eventuell betalningsskyldighet till statsverket, i de fall då sådan ålagts sända kvittenserna till utmätningsman för indrivning, samt i de fall då det utbetalta beloppet icke indrivits gottskriva sig beloppet vid redovisningar till KB. Enligt vår mening skulle en sådan ordning såväl för allmänheten som för myndigheterna vara mera praktisk än den nu tillämpade. Med det uppdrag vi erhållit anse vi oss emellertid icke böra framlägga något förslag härom.

De i instruktionens § 17 omnämnda fångtransportkostnaderna lära fortfarande böra utbetalas av fiskalerna.

De i instruktionens § 21 upptagna göromålen hänföra sig alla till eko-

nomiska förhållanden (bevakande av kronans rätt med avseende å bostäl-
len m. m., hållande av vissa förrättningar därå etc.) och lämpa sig enligt
vår mening väl att övertagas av fogden.

Instruktionens § 22 avser — frånsett bestämmelsen angående fjärdings-
mansbestyret, vilken emellertid från den 1 januari 1932 icke har någon
giltighet — uteslutande förhållanden som efter en uppdelning komma
att falla under fogdens verksamhetsområde.

Av de skyldigheter, som enligt instruktionens § 23 tillkomma lands-
fiskalerna, torde under fiskalerna böra kvarhållas de rena ordningspolis-
uppgifter som avses i paragrafens två första stycken, medan de åter-
stående i samma paragraf angivna uppgifterna torde böra läggas under
fogden.

Även bland landsfiskalsgöromål som icke särskilt angivas i instruk-
tionen finnas åtskilliga, som lämpligen torde böra överföras å fogden.
Då fogden skall övertaga de i instruktionens § 21 angivna uppgifterna,
bör han även i övriga fall, då i lag eller författning bevakande av det
allmännas rätt ålägges *kronans ombudsman*, övertaga landsfiskalens
funktion härutinnan. Såsom exempel härpå kan nämnas: årsstämming
(§ 11 i KF den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om årsstämming),
uttagande av det allmännas utgifter för fri rättegång av den som åtnju-
tit fri rättegång (13 § i lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång), avgiv-
ande av yttrande över viss lagfartsansökning (10 § lagfartsförord-
ningen samt KK den 22 november 1912) och avgivande av yttrande över
ansökning om dödförklaring (KF den 27 november 1854). Vidare bör
skyldigheten att å landsbygden till landsfiskalen ingiva ett exemplar
av lösöreköpsavhandlingar (KF den 20 november 1845) i stället gälla
fogden.

Den icke oviktiga funktionen att å landet verkställa *växelprotester*
(§ 4 i KF den 7 maj 1880 om nya växellagens införande) kan lämpligen
övertagas av fogden. Skulle å viss ort förefinnas behov av flera per-
soner med sådan behörighet, finnes enligt ovannämnda lagrum icke hin-
der för KB att därtill förordna fiskalen.

Vidare bör tydligen behörigheten att förrätta *borgerlig vigsel* tillkom-
ma fogden och icke fiskalen, för så vitt det icke anses lämpligare att
låta häradshövdingarna övertaga skyldigheten härutinnan.

Slutligen anse vi den befattning med *mantalsskrivningar*, som för när-
varande enligt KF den 6 augusti 1894 kan tillkomma landsfiskal, böra
helt överflyttas å fogden. Dessa göromål sammanhänga delvis nära med
funktionen som utmätningsman. Jämväl de undersökningar i mantals-
skrivningsfrågor, vilka nu pläga uppdragas åt landsfiskal, böra tydligen
i stället överlämnas åt fogdarna.

I fråga om de *utredningsuppdrag* av olika slag, som för närvarande
av KB pläga lämnas åt landsfiskalerna, skulle tydligen fördelningen av
dessa uppdrag på fiskaler och fogdar ankomma på KB allt efter ären-
denas art och de olika befattningarnas verksamhetsområden. I de fall
då ifrågavarande uppdrag kunna uträttas lika väl av fiskalerna som av
fogdarna här KB möjlighet att vid denna fördelning taga hänsyn till de
olika befattningshavarnas arbetsböda. Det kan sålunda tänkas vara
lämpligt att KB i vissa distrikt helt och hållet överlämnar utredningar i
fattigvårdsmål eller barnavårdsärenden åt fogden, även om dessa utred-
ningar närmast skulle ankomma å fiskalen i egenskap av polismyndighet.

I de ovan antydda fall, då landsfiskal jämsides med andra tjänstemän

tillerkänts viss befogenhet med avseende å *utfärdande av intyg*, hava vi ansett att fogden bör tillerkännas enahanda befogenhet.

Ett överförande av vissa landsfiskalsgöromål till fogden i enlighet med vad här ovan angivits synes oss kunna lagtekniskt utföras utan allt för många författningsändringar. Under förutsättning att benämningen landsfiskal bibehålles och att fogden erhåller en hittills icke använd benämning, torde uppdelningen av göromålen i huvudsak kunna genomföras genom en sådan generell lag vartill ett utkast här bifogas såsom *Bilaga I*.¹

Om nämnda tillvägagångssätt för uppdelningen väljes, skulle man i allmänhet kunna undvika att göra ändringar i de särskilda författningarna för utbyte av ordet landsfiskal mot häradsfogde. Tydligheten torde icke därigenom eftersättas. Lagändringar skulle endast erfordras i vissa fall, då fogden skall sidoordnas med fiskalen, samt i sådana fall då överförandet av arbetsuppgifter från fiskalen till fogden nödvändiggör jämväl annan ändring i samma författning. Sålunda torde erfordras viss ändring i 3 § i lagen den 4 juni 1886 ang. ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål samt en helt ny KK angående ordningen för utbetalning av sådan ersättning bliva erforderlig. Vidare kräves på grund av bötesindrivningens överförande till fogden viss ändring i § 4 mom. 1 i KF den 14 december 1917 ang. indrivning och redovisning av böter, i vilket författningsrum finnas bestämmelser rörande bötfällad persons upptagande i visst landsfiskalsdistrikts saköreslängd, delvis innehållande olika föreskrifter allt efter den åklagare som uppträtt i målet. Utkast till nu angivna tre författningsändringar bifogas här såsom *Bilagorna II—IV*.

Dessa författningsändringar måste givetvis för den föreslagna reformens genomförande kompletteras med åtskilliga andra, exempelvis rörande de nedan behandlade frågorna om befattningshavarnas behörighet, vissa organisatoriska och ekonomiska förhållanden etc. Fullständiga utkast till sådana författningsändringar hava icke nu uppgjorts. För belysande av åtskilliga sidor av reformen har emellertid gjorts utkast till den uppdelning av den nuvarande landsfiskalsinstruktionen i två instruktioner, som givetvis måste äga rum. Dessa utkast bifogas såsom *Bilagorna V och VI*.

I nämnda instruktionsutkast och övriga författningsförslag har såsom *benämning* för fiskalerna bibehållits den nuvarande benämningen landsfiskal och för fogdarna föreslagits benämningen häradsfogde. Tidigare har, med begagnande av ett uppslag i det s. k. ekonomiska betänkanudet, framkastats resp. distriktsfiskal och distriktsfogde. Mot dessa benämningar kunna emellertid, såsom ock skett, vissa anmärkningar göras. Inom landsfiskalsföreningen hava föreslagits benämningarna landsfiskal och landsfogde, i analogi med benämningarna i stad. Vad beträffar de nya fiskalstjänsterna är det även enligt vår mening bäst att låta deras innehavare övertaga benämningen *landsfiskal*. Vad beträffar fogdetjänsterna synas dessas innehavare, så länge de nuvarande landsfogdetjänsterna fortfarande bestå, icke lämpligen böra benämnas landsfogdar. Att låta landsfogdarna avstå den av dem sedan 1917 begagnade titeln till de

¹ Skulle det anses att en sådan lag icke bör omfatta jämväl förhållanden vilka regleras i administrativa författningar, torde de i utkastet avsedda bestämmelserna kunna uppdelas på en allmän lag och en administrativ författning.

nya fogdarna och giva de gamla landsfogdarna en ny titel skulle uppenbarligen vara ur många synpunkter olämpligt. Enligt vår mening skulle benämningen *häradsfogde* vara fullt lämplig och användbar. Genom första sammansättningsleden anknyter den till ämbetstitlarna härads-hövding och häradskskrivare, varigenom distriktets begränsning markeras, även om distriktet mera sällan utgör just ett härad, och genom den senare delen till tjänstens beskaffenhet.

En uppdelning av landsfiskalernas göromål efter i grova drag samma linjer som ovan föreslagits förekommer redan på vissa håll i landet och har möjliggjorts genom att länsstyrelserna fått på vissa ställen tillsätta *extra landsfiskaler*. Sälunda har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län i tre olika landsfiskalsdistrikt (Sävedals, Hisings och Vette) förordnat extra landsfiskal med uppgift att handhava »polis- och åklagarväsendet» samt de flesta av de i landsfiskalsinstruktionen § 9 angivna uppgifterna, medan den ordinarie landsfiskalen själv handhaver utsöknings- och indrivningsväsendet ävensom vägväsendet. Samma länsstyrelse har i Askims distrikt förordnat extra landsfiskal att handhava indrivning och redovisning av utskylder och böter samt dithörande göromål ävensom införselärenden, medan den ordinarie landsfiskalen handhaver de övriga göromålen. Vissa extra landsfiskaler i andra län, varom uppgifter erhållits, hava däremot fått självständig befogenhet endast i fråga om åtal för vissa mindre förseelser men i övrigt ålagts att biträda landsfiskalen. Grunderna för bestämmande av extra landsfiskals verksamhetsområde synas vara mycket växlande och torde bero på särskilda lokala och personliga omständigheter. Med hänsyn härtill hava vi icke ansett nödigt att nu införskaffa fullständig utredning från samtliga länsstyrelser angående principerna för göromålens fördelning i de fall då extra landsfiskal förordnats. Vid en blivande remiss av föreliggande förslag synas emellertid länsstyrelserna böra anmodas att lämna uppgifter härutinnan för att tjäna till ledning vid det överlämnande av vissa göromål åt landsfiskalsassistenter som, enligt vad nedan närmare omförmäles, framdeles kan ifrågakomma.

Distriktsindelningen.

Innan till behandling upptages frågan om det antal landsfiskaler och häradsfogdar som efter en uppdelning skulle erfordras, torde det vara lämpligt att lämna en kort redogörelse för den nuvarande indelningen i landsfiskalsdistrikt samt för vissa tidigare utredningar angående landsfiskalernas arbetsbörda.

År 1917 var antalet länsmansdistrikt 516.

Enligt det av Kungl. Maj:t för 1917 års riksdag framlagda förslaget till *omorganisation av fogderiförvaltningen* skulle landsfiskals- (länsmans-) distriktens antal uppgå till 489. Distriktsindelningen grundade sig på förslag, vilka uppgjorts av länsstyrelserna efter ortsbefolkningens och fogderiförvaltningens tjänstemäns hörande och som sedermera efter bearbetning inom civildepartementet underkastats slutlig granskning av länsstyrelserna. Inom riksdagen väcktes motioner om såväl ytterligare inskränkning av distriktens antal som oförändrat bibehållande av vissa dåvarande distrikt, vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag

skulle sammanslås med andra distrikt. Riksdagen yttrade, att riksdagen ansåge sig icke kunna för det dåvarande vidtaga någon ändring av den framlagda indelningsplanen, vilken nära anslöte sig till länsstyrelsernas efter vederbörandes hörande avgivna förslag. Landsfiskalernas (länsmännens) enligt den av riksdagen beslutade omorganisationen i viss mån förändrade tjänsteställning syntes därjämte för det dåvarande böra bjuda till en viss försiktighet med avseende å ytterligare reduktion av antalet tjänster. Emellertid uttalade riksdagen jämväl, att det ingalunda syntes uteslutet att det, sedan någon erfarenhet vunnits huru den nya organisationen fungerade, skulle befinnas vara möjligt att än ytterligare inskränka nämnda antal. Riksdagen hade nämligen icke kunnat undgå finna, att ifrågavarande distriktsindelning, såsom den då framlagts, fortfarande företedde ojämnheter, som genom mindre distrikts sammanslagning med eller uppdelning på angränsande distrikt måhända skulle kunna avhjälpas. Då riksdagen därjämte ansåge att en minskning av antalet landsfiskals- (länsmäns-) tjänster vore av statsfinansiella skäl önskelig, hade riksdagen funnit sig böra i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida och i vad mån en sådan minskning utan olägenhet kunde efter hand genomföras, samt, därest utredningen därtill föranledde, inkomma till riksdagen med förslag i ämnet.

På grund av riksdagens nämnda anhållan anbefalldes genom cirkulärskrivelse den 7 juli 1921 samtliga länsstyrelser att var för sitt län inkomma med utredning och förslag i ämnet. Flertalet länsstyrelser fann sig emellertid på angivna skäl icke kunna för det dåvarande förorda någon reducering av antalet landsfiskalsdistrikt. Av åtskilliga länsstyrelser föreslogos likväl vissa åtgärder, avseende att lätta landsfiskalernas arbetsbörd och därigenom skapa bättre förutsättningar för en minskning av distriktens antal.

Ett landsfiskalsdistrikt (Örgryte) har från 1922 års ingång på grund av inkorporering upphört som sådant. Från 1923 års ingång har ett landsfiskalsdistrikt (Sollentuna) uppdelats i två distrikt (Spånga och Sollentuna). Två distrikt som enligt 1917 års plan skulle indragas (Norra Vedbo tredje distrikt i Jönköpings län och Vens distrikt i Malmöhus län) skola på grund av särskilda Kungl. Maj:ts förordnanden tills vidare bestå. Landsfiskalsdistriktens antal uppgår sålunda f. n. till 491.

I den *Linnérska utredningen* angående omorganisation av polisväsendet i riket föreslogs, för lättande av landsfiskalernas arbetsbörd, dels att vissa förenklingar skulle genomföras i det rena expeditjonsarbetet för indrivning och att landsfiskalerna skulle befrias från att hos annan utmättningsman begära handräckning för kommunalutskylder, dels att landsfiskalerna i de mest betungade distrikten skulle erhålla biträden på statens bekostnad. Något förslag till inskränkning i landsfiskalsdistriktens antal ansåg Linnér sig icke böra framställa. Med stöd av från landsfiskalerna införskaffade uppgifter uppgjordes emellertid en vid utredningen fogad tabell över de olika distriktens arbetsbörd. För bedömande av denna användes en viss indexberäkning och konstaterades därvid, att så stor olikhet rådde mellan distrikten, att denna knappast kunde vara motiverad av själva arbetet. Sålunda nådde exempelvis bland Jönköpings läns 21 distrikt allenast ett upp till riksmedeltalet 4 444 och visade 3 distrikt i samma län så låga siffror som omkring 1 000, medan å andra sidan i riket funnes 31 distrikt, vilkas indextal översteg dubbla riksmedel-

talet, samt ytterligare 34 distrikt, vilkas indextal överstege siffran 7 000. Dessa undersökningar lades av Linnér till grund för beräkningen av antalet distrikt, i vilka statsanställda tjänstebiträden kunde anses erforderliga, vilket antal uppskattades till 78.

De s. k. 1924 års landsstatslönesakkunnigas uppdrag omfattade, förutom utarbetande av förslag till lönerreglering, även undersökning i vad mån indragningar av landsfiskalstjänster kunde äga rum. Under utredningens lopp avlätto de sakkunniga till chefen för socialdepartementet en skrivelse i vilken — i och för erhållande genom remiss till länsstyrelserna av detaljutredning i frågan — framställdes ett på grundval av den av Linnér gjorda beräkningen av de olika distriktens arbetsbörda uppgjort preliminärt förslag till minskning av antalet distrikt till 375. Sedan yttranden från länsstyrelserna inkommit, uppgjorde de sakkunniga ett detaljförslag, enligt vilket antalet landsfiskalsdistrikt skulle uppgå till 408. Detta förslag grundades på den förutsättningen att landsfiskalerna bereddes lättnader i tjänsten genom befrielse från uppdraget att förrätta mantalsskrivning och från förordnande som ordförande i taxeringsnämnd, befrielse från handräckning till främmande utmättningsman för indrivning av kommunalutskylder m. m., vidare minskning i antalet årligen insända utdrag ur dagboken i utsökningsmål samt dessutom anställande i vissa distrikt av statsavlönade biträden, medgivande i något större distrikt av penningbidrag till anskaffande av tjänstelokal och slutligen tillhandahållande åt vissa landsfiskaler av räntefria lån för anskaffande av motorfordon och motorbåtar. Den väsentligaste betydelsen bland de föreslagna lättnaderna hava tillmåtts den som låg i anställande av biträden. Härutinnan föreslogs av de sakkunniga att i de större distrikten biträdesanslag skulle utgå med belopp, vilka skulle bestämmas av länsstyrelserna med hänsyn till skilda inverkan omständigheter men ungefärligen bero av invånareantalet på det sätt, att anslaget skulle utgöra 300 kronor per år i distrikt med 6 000—7 000 invånare samt ytterligare 300 kronor för varje påbörjat tusental invånare, dock högst 3 000 kronor. Då anslag utgick med 1 800 kronor eller mera, skulle länsstyrelsen förordna biträde, och skulle av sådant biträde fordras behörighet till landsfiskalstjänst. Även vid arvode mellan 1 200 och 1 800 kronor skulle länsstyrelsen hava viss bestämmanderätt i fråga om biträdes förordnande.

Vid sammanfattning av de sakkunnigas uppfattning i fråga om möjligheten att företaga en minskning i antalet distrikt yttrades bland annat följande (sid. 65 o. f.):

»Det framgår av vad som hittills anförts, att landsfiskalsdistrikten äro av mycket olika omfattning till folkmängd, areal och ungefärlig arbetsmängd. I det föregående har omförmålts, att i 100 distrikt folkmängden uppgår till högst 6 000. Av en förut åberopad tabell framgår vidare, att folkmängden utgör i 36 distrikt 6 000—7 000, i 73 distrikt 7 000—8 000, i 66 distrikt 8 000—9 000, i 62 distrikt 9 000—10 000, i 54 distrikt 10 000—11 000, i 41 distrikt 11 000—12 000, i 24 distrikt 12 000—13 000 och i 14 distrikt 13 000—14 000.

Principiellt läser kunna antagas, att ett betydande antal av de mindre distrikten skulle kunna sammanföras på sådant sätt, att större distrikt uppkomme.

Man talade vid fögderiförvaltningens omorganisation om ett genomsnittstal för ett distrikt av omkring 10 000 invånare, men man föreslog nya distrikt med uppemot 14 000, t. ex. Östbo härads distrikt i Jönköpings län om 13 601 invånare och Aspelands härads distrikt i Kalmar län om 13 732 invånare (Fögderiförvaltningskommitténs betänkande den 18 juni 1909 sid. 423, 517 och 519).

Vid undersökning av de större distriktens omfattning hava de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att med de lättnader i arbetet och den biträdeshjäl, varom nu fråga uppkommit, ett distrikt bör kunna vid normal areal och vanliga förhållanden i övrigt omfatta ett invånarantal av uppemot 14 000.

Man skulle kunna finna ett bevis för lämpligheten av så stora distrikt i den ur statistiken hämtade upplysningen, att i Kristianstads län, där landsfiskalernas arbetskraft förklarats redan nu vara till fullo utnyttjad, innehavarna av landsfiskals-tjänsterna i fyra distrikt, vart och ett med en folkmängd av mellan 11 000 och 12 000, haft tillfälle att i medeltal under de tre undersökningsåren uppbära annan inkomst av arbete än av den egna tjänsten eller vikariat å annan statstjänst till belopp av respektive omkring 8 000, 8 000, 8 800 och 9 900 kronor.

Även i andra län finner man, att i distrikt med över 12 000 invånare flerstädes landsfiskalerna uppbära dylika inkomster av arbete utom den egna tjänsten till avsevärda, understundom rätt höga belopp. — — —

Det torde kunna antagas att med skälig biträdeshjäl ett avsevärt antal nya distrikt av omkring 13 000 upp till 14 000 invånare skulle kunna utan synnerlig olägenhet bildas, om erforderlig försiktighet iakttoges till undvikande av alltför stora arealer.

För de allmänna förutsättningar, till vilka de sakkunniga tagit hänsyn vid det följande förslaget till minskning av antalet landsfiskalsdistrikt, och därmed omedelbart sammanhängande indragning av landsfiskalstjänster, få de sakkunniga lämna följande redogörelse.

Vid beräkning av de blivande distriktens storlek har omedelbart hänsyn tagits till folkmängden. I synnerhet i de nordvästra och norra delarna av landet har emellertid mycken hänsyn tagits jämväl till distriktens arealer. Även de omförmälda indextalen hava studerats, men i de många fall, då socknar måst flyttas från ett distrikt till ett annat, hava indextalen icke kunnat direkt inverka på själva fördelningen inom ett område, emedan uppgifter om fördelningen av landsfiskalernas arbetsmängd på de olika socknarna, motsvarande indexuppgifterna för hela landsfiskalsdistrikt, icke kunnat anskaffas. Såsom en detalj må påpekas, att de sakkunniga så mycket som möjligt sökt undvika att minska antalet ordinarie landsfiskaler i distrikten utefter den långa landgränsen. — — —

Här torde böra framhållas, att svårigheter av så att säga geografisk natur ofta nog möta vid regleringsplanens genomförande. Tre distrikt skulle exempelvis kunna sammanföras till två, därest icke den svårigheten föreläge, att det mittersta av de tre distrikten, vilket består av blott en socken, är stort, medan de båda yttre distrikten äro små. I några domsagor ligga flera distrikt i rad efter varandra, vart och ett bildande en socken för sig; här kan någon omreglering icke ske i annat fall, än då två bredvid varandra liggande socknar äro större, än att de utan vidare reglering kunna sammanslås till ett landsfiskalsdistrikt.»

För fullständighetens skull må här också nämnas att i det av 1924 års *uppbördssakkunniga* den 30 juni 1929 avgivna betänkandet angående rationell skatteuppbörd (statens offentl. utredn. 1929:17) följande anföres i fråga om den föreslagna uppbördsreformens väntade inverkan på landsfiskalernas arbetsbörda (sid. 112):

»En omläggning av uppbördsförfarandet enligt de sakkunnigas förslag torde kunna förutsättas medföra en avsevärd begränsning av skatterestantierna. Särskilt vad angår gruppen anställda hava garantier skapats för att utskylderna skola i regelmässig ordning inflyta åtminstone i allt väsentligt. Antalet restantieposter för anställda och än mera beloppet av restförda utskylder för dylika skatteskyldiga torde alltså bliva väsentligt mindre än hittills. Beträffande den andra gruppen,

egna företagare, är det visserligen svårare att bilda sig någon bestämd uppfattning. De kommuner, vilka hitintills ordnat med uppbörd av kommunalutskylderna över postgirot, hava allmänt vitsordat, att skatterna med detta uppbördssätt, som för de skattskyldiga medför största möjliga bekvämlighet, inflyta betydligt bättre än med det förut använda vanliga uppbördssättet. Samma erfarenhet gjordes år 1918, då kronoskatteuppbörden första gången ombesörjdes av postverket. Förfarandet med förskottsavsättningar torde även för gruppen egna företagare underlätta skattebetalningen. Man torde därför kunna antaga, att restantierna skola nedgå även i fråga om den sistnämnda kategorien skattskyldiga. Till ett sådant resultat bör även den omständigheten bidraga, att julmånaden blir fri från skattelikvid.

Den föreslagna reformens gynnsamma inverkan på resultatet av skatteuppbörden kommer, enligt de sakkunnigas uppfattning, att medföra betydande lättnader i fråga om landsfiskalernas och övriga utmätningmäns samt fjärdingsmännens och exekutionsbetjänternas arbetsbörd. En stor del av dessa befattningshavares tjänstgöringstid torde för närvarande åtgå för bestyr med indrivning och redovisning av skatterestantier. Minskas efter skatteuppbördsreformens genomförande antalet restförda belopp mera avsevärt, är det uppenbart, att detta förhållande kommer att kraftigt minska behovet av arbetskraft för denna indrivning. Särskilt torde detta bliva fallet i stora industrisamhällen eller inom andra distrikt med ett stort antal löntagare.

Det är emellertid förenat med stora svårigheter att redan nu beräkna omfattningen av arbetsbördans minskning och att på sådana beräkningar grunda förslag till omreglering av landsfiskalsdistrikt eller till minskning av den underordnade exekutionspersonalen. Vad angår landsfiskalerna är att beakta, att under senare tid inom åtskilliga distrikt anställts extra landsfiskaler, vilkas avlöning utgår av anslaget till polisväsendet å landsbygden. Minskas den ordinarie landsfiskalens göromål med indrivning av utskylder, kommer han att erhålla ökad tid för övriga tjänstegöromål, särskilt polisärenden. Det ligger sålunda nära till hands att antaga, att den personalminskning, som skulle bliva en följd av den minskade omfattningen av indrivningsarbetet, i första hand bör gå ut över de extra landsfiskalerna. I åtskilliga distrikt torde emellertid, även därest den extra personalen minskas, den ordinarie landsfiskalens göromål komma att nedgå så mycket, att genom omregleringen av landsfiskalsdistrikten antalet sådana distrikt kan nedbringas. Frågan om omreglering av landsfiskalsdistrikten har redan varit föremål för övervägande av sakkunniga för avgivande av förslag till ny lönerreglering för landsfiskaler (landsstatslönesakkunniga), vilka föreslagit minskning av antalet landsfiskalsdistrikt. Detta förslag lär vara föremål för beredning inom socialdepartementet. Vidare har i samband med frågan om en processreform undersökning igångsatts rörande möjligheterna att uppdelat landsfiskalernas tjänsteåligganden mellan tvenne grupper befattningshavare, den ena med verksamheten begränsad till polis- och åklagargöromål, och den andra med verksamheten företrädesvis inriktad på exekutionsärenden och egentliga politigöromål. Då således mera genomgripande förändringar beträffande landsfiskalsorganisationen äro föremål för övervägande i annat sammanhang, hava uppbördssakkunniga ansett sig icke böra i nu förevarande sammanhang, vidare än som skett, ingå på frågan om uppbördsreformens återverkningar å landsfiskalerna. Uppenbart är emellertid, att besparingar å detta område borde bliva en följd av uppbördsväsendets omläggning i enlighet med de sakkunnigas förslag.»

Vid övervägande av frågan om de blivande *landsfiskalernas och häradsfogdarnas arbetsbörd* hava undertecknade icke varit i tillfälle att taga hänsyn till vare sig de av landsstatslönesakkunniga föreslagna lättnaderna i landsfiskalernas arbetsuppgifter eller de lättnader, som enligt de upp-

bördssakkunnigas uttalande skulle följa av ett genomförande av deras förslag. Tydligt är att genomförande av dessa eller andra reformförslag kan innebära ändrade förutsättningar för bedömande av arbetsbördan, i dessa fall för fogdarna. Fluktuationerna torde emellertid ej behöva bli större än att de kunna tillbörligen beaktas vid bestämmande av antalet biträden å fogdekontoren. Vi hava nämligen, på sätt nedan närmare angives, förutsatt att i samband med frågan om landsfiskalernas lönereglering biträdesfrågan finner sin lösning. Vid en uppdelning i landsfiskals- och häradsfogdedistrikt bör man således kunna utgå ifrån att statsavlönade biträden anställas åtminstone i de större distrikten. Enligt vår mening måste större distrikt *med* biträden i princip anses vara att föredraga framför mindre distrikt *utan* biträden. Genom möjligheten att variera antalet biträden vinnes stor elasticitet vid distriktsindelningen, vid vilken sålunda geografiska och andra lokala förhållanden i hög grad kunna vinna beaktande.

Ovan omförmälda, vid den Linnérska utredningen fogade tabell över de olika landsfiskalsdistriktens arbetsbörida innehåller även uppgifter, som av de flesta landsfiskaler lämnats rörande den del, uttryckt i procent, till vilken enligt landsfiskalernas egen uppfattning verksamheten bestod av respektive polisgöromål, åklagargöromål samt utsöknings- och indrivningsgöromål. Till polisgöromål har då räknats allt som icke är att anse som åklagar- eller utsöknings- och indrivningsgöromål. Uträknas medeltalet för hela landet av dessa uppgifter, kommer man bland annat till det resultatet, att utsöknings- och indrivningsgöromålen skulle utgöra 58 procent av landsfiskalernas verksamhet. Beräkningen är givetvis högst osäker och mycket approximativ. Tydligt kan också, såsom de i nämnda tabell upptagna uppgifterna giva vid handen, fördelningen mellan verksamhetsgrenarna vara ganska olika i olika delar av landet. Man torde emellertid icke taga allt för mycket fel, om man — med hänsyn jämväl därtill att häradsfogdarna skulle få sig pålagda åtskilliga icke oväsentliga uppgifter vid sidan av utsöknings- och indrivningsväsendet — antager, att de göromål som alltjämt skulle åligga landsfiskal i genomsnitt för hela riket motsvara 25 å 30 procent av landsfiskalernas nuvarande arbetsbörida. Denna proportion pekar hän mot den ur många synpunkter önskvärda och nära till hands liggande indelningsgrunden, att det skulle finnas en landsfiskal i var och en av rikets 119 domsagor. Att detta göres till regel har också av undertecknade förutsetts. Visserligen kan med en sådan indelning arbetsböridan komma att bli betydligt varierande i de olika distrikten, beroende på domsagornas växlande storlek. Om biträdesfrågan ordnas på ett rationellt sätt, bortfalla dock i huvudsak olägenheterna härav. Såsom nedan i samband med frågan om landsfiskalernas utbildning närmare utvecklas, förutsätts biträdena få en sådan kompetens att de skola kunna väsentligen lätta landsfiskalernas arbetsbörida, varigenom de i viss mån komma att motsvara de nuvarande extra landsfiskalerna. Därest, såsom nedan föreslås, mindre domsagor sammanföras till större landsfiskalsdistrikt, torde sådana biträden komma att erfordras i samtliga distrikt. Genom anställande av olika antal biträden skulle det icke möta svårigheter att även med växlande storlek av landsfiskalsdistrikten på lämpligt sätt reglera landsfiskalernas arbetsbörida. Biträdesanordningen har även den fördel, att ett biträde kan detacheras till förrättning å annan ort, medan landsfiskalen finnes tillgänglig å kontoret, eller tvärtom att kompetent ställ-

företrädare finnes å kontoret, när landsfiskalen har förrättning å annan ort.

Med hänsyn till distriktsindelningens föreslagna anknytning till domsagorna bör det påpekas att statsmakterna söka att efter hand omreglera domsagorna så, att de särskilt små domsagorna genom sammanslagningar småningom försvinna. Utan avbidan å dylik domsagoreglering torde, där två angränsande mindre domsagor anses kunna åtnöjas med en landsfiskal, dessas sammanslagning till ett landsfiskalsdistrikt genomföras ju förr dess hellre.

Invändningar torde komma att resas, att landsfiskalsdistrikt som omfatta en hel domsaga skulle bli för stora för att möjliggöra ett effektivt bedrivande av polisverksamheten. I synnerhet med hänsyn till den alltjämt fortgående starka utvecklingen av motortrafiken, varigenom en omvärdering av tidigare uppfattningar av avstånd ägt rum, torde emellertid — under förutsättning att i de flesta landsfiskalsdistrikt biträden anställas — dessa invändningar icke vara starkt vägande. Det bör vidare observeras att de för den lokala polisverksamheten viktigaste organen — fjärdingsmännen samt andra underordnade polismän på landsbygden — alltjämt komma att behålla sina små distrikt. Skulle inom visst samhälle behov av polisförstärkning framträda, synes detta kunna tillgodoses genom att där anställa en eller flera polismän av befälsgrad. Att man i rikets nordligare delar på grund av den glesa befolkningen och de långa avstånden i vissa fall måste göra undantag från principen om endast en landsfiskal i varje domsaga, är emellertid troligt och utvecklas närmare här nedan.

Helt schematiskt sett skulle den nu utvecklade uppfattningen om landsfiskalernas antal leda därhän, att häradsfogdar skulle erfordras till ett antal av omkring 370, d. v. s. antalet landsfiskalsdistrikt enligt 1917 års organisation, 489, minskat med antalet domsagor, 119. Emellertid måste man vid beräkning av fogdedistriktens antal beakta det av landsstatslönesakkunniga framlagda förslaget till distriktsindelning, enligt vilket antalet distrikt skulle minskas till 408. Såsom ovan nämnts var förslaget liksom det nu föreliggande grundat på tanken att statsanställda biträden skulle införas. Landsstatslönesakkunnigas uppfattning i fråga om den nuvarande organisationen, att med skälig biträdeshjälp ett avsevärt antal av de mindre distrikten skulle kunna sammanslås eller uppdelas, äger så starkt stöd av erfarenheten, att uppfattningen icke med framgång läter kunna jävas. Vid granskning av det av landsstatslönesakkunniga uppgjorda detaljförslaget finner man också, att till undvikande av för stora arealer och andra olägenheter stor försiktighet iakttagits beträffande framställande av förslag om indragningar. I många fall hava ganska små distrikt föreslagits bibehållna endast därför att sammanslagning eller uppdelning förhindrats av de geografiska skäl, som betingats av de hittillsvarande landsfiskalsdistrikten bundenhet vid domsagoindelningen. Då en blivande indelning i häradsfogdedistrikt emellertid icke nödvändigtvis behöver ske domsagovis utan kan göras länsvis, öppnas härmed ytterligare möjligheter till indragningar. På grund av vad ovan anförts måste det antagas, att häradsfogdedistriktens antal utan olägenhet skulle kunna begränsas till omkring 300. Invånareantalet för häradsfogdedistrikt skulle i så fall bli i medeltal omkring 14500, under det att motsvarande siffra för landsfiskalsdistrikten enligt nu gäl-

lande ordning är omkring 8 800 och enligt landsstatslönesakkunniga skulle bli omkring 10 500.

Upprättandet av detaljerat förslag till de olika länens indelning i häradsfogdedistrikt, vilket kräver hänsynstagande till en mångfald lokala omständigheter, måste ankomma på länsstyrelserna. Till någon ledning kan möjligen därvid tjäna de förslag till distriktsindelning, som på initiativ av Föreningen Sveriges landsfiskaler vid ett förberedande stadium av denna utredning uppgjorts genom länsföreningarnas försorg. De till sagda förslag hörande handlingarna överlämnas samtidigt med detta betänkande jämte en sammanfattande uppställning, upptagande för varje domsaga i riket antalet tingslag, invånareantal, antal landsfiskalsdistrikt enligt nuvarande ordning och enligt landsstatslönesakkunnigas förslag, ävensom antalet fiskals- och fogdedistrikt enligt länsföreningarnas nämnda förslag.¹

I fråga om *de nordligaste delarna av riket* måste vissa jämkningar äga rum i ovan uttalade principer för distriktsindelningen, såväl beträffande landsfiskaler som häradsfogdar. Fasthöles även här uppdelningen på två skilda befattningshavare, skulle antingen distrikten få en orimligt stor areal eller också arbetsbördan för såväl landsfiskal som häradsfogde bli alldeles för ringa. De sålunda uppkommande svårigheterna torde bäst lösas genom att i domsagor med särskilt gles befolkning bibehålla flera landsfiskalsdistrikt, exempelvis sammanfallande med tingslag, samt förordna landsfiskalen i sådant distrikt att jämväl vara häradsfogde i visst häradsfogdedistrikt, vare sig detta sammanföle med landsfiskalsdistriktet eller ej. En motsvarighet till en dylik ordning förekommer i vissa mindre städer, där samme person tjänstgör som stadsfiskal och stadsfogde.

Efter frånräknande av de landsfiskaler, som enligt vad nu sagts samtidigt skulle vara häradsfogdar, och efter ovan förutsatta sammanslagning av mindre domsagor till större landsfiskalsdistrikt beräknas helt summariskt antalet fristående landsfiskaler till omkring 100.

Stadsfiskaler och köpingsåklagare.

Då föreliggande förslag i organisatoriskt hänseende strängt begränsats till en uppdelning mellan landsfiskalerna av deras nuvarande göromål, kunde det synas att stadsfiskaler i städer under landsrätt (fögderi-städer) samt köpingsåklagare borde stå helt utanför denna organisationsfråga. Sedan åklagargöromålen i varje domsaga i huvudsak samlats hos en tjänsteman, för vilken föreslås väsentligt höjda kvalifikationer, torde man emellertid icke kunna undgå att till övervägande upptaga frågan, huruvida icke jämväl nämnda lokala åklagares åtalsbefogenhet bör överflyttas å de blivande landsfiskalerna. Mot en dylik åtgärd läser ur arbetsbördans synpunkt ingen avgörande invändning möta. Nuvarande stadsfiskaler och köpingsåklagare skulle alltjämt såsom polistjänstemän i sina orter hava att ansvara för brottens uppspårande och utredande. Åtalens utförande vid domstolen upptager allenast en ringa procent av de-

¹ Vid en remiss av föreliggande betänkande torde till varje länsstyrelse böra utgå det för resp. län uppgjorda indelningsförslaget.

ras arbetstid; och växlingarna i de blivande landsfiskalernas arbetsbörda utjämnas genom anställande av assistenter och andra biträden. I en mera definitiv organisation torde det också få anses uteslutet att någon åtalsbefogenhet skulle kunna tillkomma lokala, till polisväsendet hörande tjänstemän vid sidan om landsfiskalens. Däremot möta vissa betänkligheter mot att redan i samband med den första arbetsfördelningen mellan de nuvarande landsfiskalerna genomföra en överflyttning av stadsfiskalers och köpingsåklagares åtalsrätt på landsfiskalerna.

Vid uppdelning av göromålen mellan fiskaler och fogdar har den princip strängt följts, att fogdarna icke i något avseende skulle subordinera under fiskalerna. Beträffande stadsfiskalerna i fögderistäderna skulle en motsvarande princip ej kunna vinna tillämpning efter det landsfiskalen i domsagan övertagit samtliga åklagargöromål, i det att stadsfiskalens såsom polisman måste bliva skyldig tillhandagå landsfiskalens åklagaren med allehanda utredningar eller m. a. o. bliva att jämställa med de poliskommissarier utan åtalsbefogenhet, som landsfiskalerna redan nu på sina håll hava under sig. Detta kan icke anses innebära någon olägenhet, när framdeles landsfiskalstjänsterna besättas med innehavare som uppfylla de nya kompetenskraven; stadsfiskalstjänsterna finge då tänkas ombildade till poliskommissarietjänster av berörda slag. Däremot måste det betecknas såsom en bestämd olägenhet, om man skulle nödgas från en duglig stadsfiskal överflytta åtalsbefogenheten till en landsfiskal, som tidigare varit sidoordnad med honom såsom åklagare och vilken nu skulle erhålla förmansställning över den forne kollegan, måhända utan att besitta högre kvalifikationer än denne. På denna grund anse vi att stadsfiskalen bör bibehållas vid sin nuvarande åtalsrätt, så länge landsfiskalsbefattningen uppehålls av någon som ej fyller de nya kompetenskraven. Det torde således ankomma på Kungl. Maj:t att efter hand — på framställning av länsstyrelse — för varje särskilt fall förordna om överflyttning av åtalsbefogenheten (samt eventuellt vissa andra stadsfiskalsgöromål) från stadsfiskal till domsagens landsfiskal. Om stadsfiskalstjänstens förändring till en poliskommissariebefattning finge i samband därmed vederbörande myndigheter besluta. Innan sådant förordnande av Kungl. Maj:t meddelats, komma fögderistäderna icke att ingå i de nya landsfiskalsdistrikten; samtliga de uppgifter, vilka de nuvarande landsfiskalerna ha i sådana städer, skulle nämligen efter en uppdelning ankomma å häradsfogden.

Beträffande köpingsåklagare (varmed här förstås jämväl särskilt förordnade åklagare i municipalsamhällen) gäller redan nu som regel att de stå under vederbörande landsfiskals chefskap som polismän och måste hänskjuta häkningsfrågor till denne. Endast i fråga om vissa köpingar har Kungl. Maj:t medgivit (jfr § 6 st. 6 i landsfiskalsinstruktionen), att å där anställd poliskommissarie skall tillämpas vad landsfiskalsinstruktionen innehåller angående landsfiskals polisverksamhet, att landsfiskalen i det distrikt dit köpingen hör icke äger att taga befattning med polisväsendet därstädes, samt att chefskapet över poliskommissarien tillkommer landsfogden. För köpingsåklagarnas del kan för den skull vida lättare än i fråga om stadsfiskalerna en överflyttning av åtalsrätten till landsfiskalerna genomföras samtidigt med att de bibehållas såsom landsfiskalen underordnade poliskommissarier. Att bibehålla särskild åtalsrätt för köpingsåklagare efter en koncentration i övrigt av åklagargöromålen inom domsagan torde icke heller lämpligen kunna ifrågakomma annat än möj-

ligen under någon övergångstid i vissa särskilda fall i avbidan på vederbörande landsfiskalstjänsts besättande med innehavare som fyller de nya kompetenskraven. Vid den nya ordningens genomförande lärer Kungl. Maj:t böra särskilt förordna, i vilka köpingar och municipalsamhällen åtalsrätten för särskilda åklagare sålunda må tills vidare — såsom undantag från vad eljest skulle gälla — bibehållas. Utkast till kungörelse, som med en sådan ordning skulle ersätta KK den 18 december 1925 med vissa bestämmelser angående i köping anställda åklagare m. fl., bifogas här såsom *Bilaga VII*.

Stadsfiskaler i magistratsstäder beröras icke av förevarande utredning. Samma skäl som tala för mindre städers förening med angränsande landsbygd under gemensam jurisdiktion kunde visserligen anföras för en liknande förening under gemensamt åklagarväsen. Emellertid torde det vara lämpligt att som regel åklagarväsende och domstolsväsende följäs åt, så att frågan om landsfiskals övertagande av åklagargöromålen i de mindre magistratsstäderna upptages först i samband med frågan om upphävande av den särskilda jurisdiktionen för dessa städer. I alla händelser faller det utanför vårt uppdrag att framkomma med något förslag i nämnda hänseende.

Landsfogdarna.

Den omständigheten, att de nuvarande landsfiskalernas åligganden uppdelas på tvenne sidoordnade befattningshavare och i samband därmed kompetenskraven på de nya befattningshavarna skärpas, behöver tydligen icke såsom en nödvändig konsekvens draga med sig någon förändring i fråga om deras nuvarande närmaste överordnade, landsfogdarna. Emellertid är det klart, att i samma mån som åklagarbefattningarna vid häradsrätterna besättas med högre kvalificerade innehavare, behovet av landsfogdarnas ingripande i de större målen minskas. I trots härav torde det icke vara lämpligt att i detta sammanhang upptaga frågan om landsfogdarnas eventuella indragning. I lagrådets utlåtande över processkommissionens betänkande har framhållits angelägenheten av att, med avlösning av det nuvarande landsfogdeprovisoriet, tillskapa en kår av rättsbildade statsåklagare. Landsfogdarnas vara eller icke vara torde alltså böra avgöras icke i samband med en till de nuvarande underrättsåklagarna på landet begränsad reform, sådan som den nu föreslagna, utan först när den framtida åklagarorganisationen i sin helhet bestämmes. Vi hålla visserligen före, att de av oss föreslagna fiskalerna efter organisationens fullständiga genomförande skola vara kompetenta att utföra alla åtal i första instans och att för denna instans i framtiden alltså icke skulle erfordras några särskilda, högre kvalificerade åklagare för de grövre brottmålen. Men mellan underåklagarna och den högsta åklagarmyndigheten måste i en framtida organisation uppenbarligen finnas en kategori överordnade åklagare med uppgift bland annat att avgöra när underrätts utslag skall överklagas samt att utföra åtalet i hovrätten. På dessa överåklagare bör enligt vår mening även ankomma att hålla kontinuerlig uppsikt över det sätt, varpå underåklagarna förvalta sina ämbeten. Skulle det inträffa att en underåklagares arbetsbörda över hövan stegras genom anhopning av svårare mål och kan erforderlig lättnad ej erhållas genom överflyttande på biträden av åtals utförande i de enklare

målen, eller förekommer eljest anledning för en överåklagare att själv övertaga ett eller annat större mål, bör han tydligen äga befogenhet härtill. Enligt processkommissionens förslag skulle inrättas icke blott en kår av högre kvalificerade statsåklagare vid underrätterna, utan även särskilda åklagare vid hovrätterna. Innan det ännu är avgjort huruvida båda dessa nya åklagarkårer eller måhända blott en enhetlig överåklagarkår skall komma till stånd, synes det vara för tidigt att vidtaga åtgärder för de nuvarande landsfogdarnas avskaffande.

För närvarande lider landsfogdetjänsten av samma brister som landsfiskaltjänsten med hänsyn till sammankopplingen av heterogena arbetsuppgifter. Det framstår också uppenbarligen såsom ett önskemål att i största möjliga utsträckning befria särskilt de landsfogdar, som framdeles förordnas och vilka uppfylla de skärpta kompetenskrav i kriminaltekniskt hänseende som kunna komma att uppställas, från alla göromål som icke hava med åklagar- och polisväsende att skaffa. Detta kunde tänkas ske på tre vägar. För det första kunde från landsfiskalerna till landsfogdarna överflyttas talans utförande i så stort antal mål vid häradsrätterna att landsfogdarna finge full sysselsättning härmed. En dylik åtgärd skulle emellertid — på sätt närmare utvecklats i ovannämnda tryckta skrift »Bör i första instans finnas både över- och underåklagare?» — enligt vår mening synnerligen menligt inverka på landsfiskaltjänsterna och torde få anses obehövlig, i mån som de nya landsfiskaltjänsterna besättas med personer som uppfylla de nya kompetenskraven. För det andra kunde det tänkas att man — i samband med en utsträckning av landsfogdarnas befattning med åklagarväsendet till att omfatta även städerna — på dem överflyttade icke allenast prövningen, huruvida överklagande av underrätts utslag skall äga rum, utan jämväl besvärans anförande i hovrätten och möjligen även förklaringars avgivande över kommunicerade besvär av tilltalad. Med en så väsentlig förändring i landsfogdarnas ställning måste emellertid uppenbarligen anstå till en mera omfattande reform av vårt åklagarväsende. Slutligen kunde det ifrågakomma, särskilt i mindre län, att efter en reduktion av landsfogdarnas göromål till rena åklagar- och polisuppgifter, landsfogdebefattningen provisoriskt förenades med landsfiskalsbefattningen i den domsaga som närmast gränssar till residensstaden. Även en dylik anordning vore emellertid förbunden med bestämda olägenheter. I avbidan på en allmännare reform av åklagarväsendet synes på grund av vad sålunda anförts landsfogdarnas tjänsteställning i detta sammanhang böra lämnas helt orörd, men föreslå vi att, så länge avgörande angående den framtida åklagarorganisationen ej träffats, landsfogdarna alltjämt — såsom skett efter utfärdandet av kungl. cirkuläret den 15 mars 1929 — tillsättas allenast på förordnande. Till frågan om kompetenskraven på framdeles förordnade landsfogdar återkomma vi här nedan.

Lokalpolisen.

Vad härefter beträffar den föreslagna uppdelningens inverkan på organisationen av fjärdingsmännen och den övriga lokalpolisen (här nedan gemensamt betecknade som fjärdingsmän), är till en början att märka, att — som redan nämnts — enligt 1 § 2 mom. andra stycket i

lagen om polisväsendet i riket polisverksamheten på landsbygden omfattar jämväl »biträde vid åtgärd i utsökningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter och vid annan handräckning». Fjärdingsmän skola enligt 2 § första stycket i nämnda lag finnas anställda i den omfattning det erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom vederbörande polisdistrikt, alltså även för biträde vid handräckning av nyss nämnda slag. Enligt 1 § 1 mom. i polisreglementet tillkommer chefskapet över befattningshavare vid polisväsendet på landet i allmänhet landsfiskalen, vilken sålunda enligt nu gällande ordning är fjärdingsmännen chef. Enligt 11 § 3 mom. i lagen om polisväsendet samt 3 § i polisreglementet skall landsfiskalen också avgiva yttrande angående sökande till ifrågavarande befattningar.

De flesta fjärdingsmännen biträda både i den egentliga polistjänsten och i exekutions- och dylik verksamhet. Att man sålunda i den administrativa organisationens yttersta förgrening har dessa båda slag av arbetsuppgifter kombinerade torde för närvarande utgöra en fördel. Efter en uppdelning av landsfiskalsgöromålen på fiskaler och fogdar skulle, med oförändrad organisation av fjärdingsmännen, flertalet fjärdingsmän komma att få lämna arbetsbiträde åt såväl fiskal som fogde. Att någon mera betydande olägenhet skulle behöva vara förenad med en sådan anordning, torde näppeligen kunna göras gällande. Det formella chefskapet över dessa fjärdingsmän borde dock tillkomma landsfiskalen. Detta följer bland annat därav, att fjärdingsmännen verksamhet som polismän i egentlig mening enligt sakens natur måste gå före deras verksamhet som biträden åt häradsfogden. Å andra sidan torde det bliva häradsfogden som kommer att lämna fjärdingsmännen de kvantitativt mest omfattande arbetsuppgifterna. Självfallet måste fjärdingsmännen vid fullgörande av dem ställa sig häradsfogdens anvisningar till efterrättelse. Vid tillsättande av ifrågavarande tjänster böra såväl landsfiskalen som häradsfogden avgiva vederbörligt yttrande om de sökandes lämplighet.

Beträffande de fjärdingsmän, för vilka en kombination av egentlig polis- och handräckningstjänst ej förekommer — vilka således äro enbart polismän eller enbart syssla med handräckningsverksamhet (se 2 § andra stycket polislagen) — blir vad nu sagts ej tillämpligt. Dessa komma i stället att uteslutande lyda antingen under landsfiskalen eller under häradsfogden. Erinras bör att om polisdistrikten göras så stora att minst två fjärdingsmän kunna anställas, det alltid finnes möjlighet att anställa skilda fjärdingsmän för vardera slaget av verksamhet och att sålunda undvika det dubbla förmanskapet. Från landsfiskalshåll har ifrågasatts att för de sällan förekommande fall, då i polisdistrikt, varest endast en fjärdingsman finnes, denne behövde samtidigt anlitas av både fiskal och fogde, en extra fjärdingsman kunde tillsättas med skyldighet allenast att mot ersättning för varje förrättning stå till förfogande för biträde åt fiskalen eller fogden.

Nu anmärkta förhållanden föranleda, utom vissa bestämmelser i landsfiskalernas och häradsfogdarnas instruktioner, jämväl ändringar i lagen om polisväsendet i riket och i polisreglementet för riket. Utkast till dessa ändringar bifogas såsom *Bilagorna VIII och IX*.

Häradsskrivarna.

Slutligen må en erinran göras om den nu föreslagna organisationens förhållande till häradsskrivartjänsterna.

Av 1924 års uppördssakkunniga har i ovannämnda betänkande av den 30 juni 1929 föreslagits upprättande av en särskild uppördsavdelning vid länsstyrelserna, vid vilken bl. a. alla de göromål som för närvarande åligga häradsskrivarna skulle utföras. Häradsskrivartjänsterna skulle bestå endast i den formen att vissa av uppördsavdelningens göromål, t. ex. mantalsskrivningen, skulle handhavas av tjänstemän, vilka visserligen skulle tjänstgöra vid uppördsavdelningen men hava sin verksamhet företrädesvis knuten till en viss del av länet, fögderi, och benämnas häradsskrivare. Vare sig en framtida uppördsreform lägges efter denna linje eller en större decentralisation av uppördsförvaltningen anses böra bibehållas, kan förevarande organisationsförslag komma till genomförande. Även vid val av sistberörda alternativ möter ej hinder för häradsskrivartjänsternas indragning, i det att ifrågavarande befattningshavares göromål torde kunna överflyttas på häradsfogdarna. Den här ifrågasatta organisationen har sålunda en sådan elasticitet, att den utan svårighet läter sig anpassas efter de olika lösningar, som för uppördsreformen kunna tänkas. Reformen med avseende å uppördsväsendet eller häradsskrivarna kunna visserligen inverka på häradsfogdarnas arbetsbörda och därmed på det antal biträden dessa kunna behöva men synas i allmänhet ej behöva inverka ens på distriktsindelningen. Häruti ligger således enligt vår mening icke någon anledning att uppskjuta den av oss föreslagna uppdelningen av landsfiskalstjänsterna eller skärpningen av kompetenskraven. Lika litet som, enligt vad nedan närmare utvecklas, den föreslagna partiella reformen av landsbygdens åklagarväsende bör sammankopplas med en vittutseende rättegångsreform, lika litet bör den sammankopplas med en allmän reform av landsstatsförvaltningens organisation, såsom fallet skulle bliva om densamma skulle göras beroende av uppördsreformens öde. Av vikt är endast att fastslå att den nu föreslagna reformen icke står hindrande i vägen för mera omfattande reformer på angränsande områden.

Utbildningsfrågan.

Den föreliggande utredningen har kommit till stånd av hänsyn till nödvändigheten av en förbättrad utbildning för dem som skola handhava statens åklagarverksamhet. Bristerna härutinnan för närvarande äro så allmänt kända och så ofta påtalade, att någon närmare utveckling av dem ej torde erfordras. I detta avseende kan hänvisas till processkommissionens uttalanden samt yttrandena över processkommissionens betänkande. Då förevarande utredning igångsatts utan avvaktande av resultatet av arbetet på en allmän rättegångsreform, har detta utan tvivel grundat sig på en uppfattning att behovet av en förbättring av vårt åklagarväsende är så trängande, att något omedelbart måste göras som kan komma rättskipningen i landet till godo tidigare än blivande åtgärder i samband med en allmän reform av vårt rättegångsväsende. Säkerligen har det ock-

så ansetts, att vad som nu åtgöres till åklagarväsendets förbättring kan tjäna som en viktig förberedelse till en blivande rättegångsreform därigenom att dugliga åklagare successivt tillskapas, så att redan vid processreformens ikraftträdande finnes en väl utbildad åklagarkår för övertagande av de viktiga uppgifter en ny rättegångsordning måste komma att lägga på åklagarna. Emellertid måste med styrka betonas, att föreliggande förslag icke närmast ingår som ett led i förberedelserna till en rättegångsreform utan avser att genomföra sådana trängande förbättringar i bestående ordning, som äro i sig själva berättigade och alltså böra genomföras vare sig någon processreform kommer till stånd eller ej. Så mycken hänsyn måste dock tydligen tagas till den pågående utredningen angående en rättegångsreform, att icke åtgärder föreslås, vilka skulle komma i strid med de principer som, efter vad man nu kan se, kunna antagas bliva ledande för processreformen.

I fråga om åklagarnas utbildning gäller det ej mindre att tillgodose behovet av en teoretisk, juridisk undervisning för att sätta den blivande åklagaren i stånd att med omdömesgillhet fullgöra det svåra värvet att utföra det allmännas ansvarstalan, än att bibringa aspiranterna på åklagarbefattningarna den praktiska färdighet i kriminaltekniskt hänseende, som är oundgängligen erforderlig för att åklagarna skola kunna tillfredsställande fullgöra vad på dem ankommer — närmast såsom samtidigt undersökningsledare i brottmål — i fråga om uppsparande och utredning av begångna förbrytelser. Möjligheterna att tillgodose dessa båda krav ävensom tillfällena till utveckling av åklagarnas kunskaper och färdigheter i angivna hänseenden ökas tydligen i avsevärd grad, om man, såsom föreliggande utredning avser, kan genomföra en sådan organisatorisk förändring att man även för landsbygdens del erhåller befattningshavare, som uteslutande ägna sig åt polis- och åklagartjänst, och därigenom kan reducera antalet landsfiskaler till allenast omkring en fjärdedel av det nuvarande antalet. Spörsmålet om landsfiskalernas utbildning löses med en sådan renodling av tjänsterna betydligt lättare, liksom å andra sidan beträffande kompetensen för häradsfogdebefattningarna större möjlighet öppnas för tillgodoseende av de särskilda krav, som böra kunna ställas på dem som handhava utsökningsväsendet.

Intill 1917 års omorganisation av fögderiförvaltningen gällde rörande befordran till *kronolänsmanstjänst* kammarkollegii cirkulär till KB den 21 januari 1842, vari föreskrevs, att innan någon till länsmanstjänst beforderades, vilken icke vid universitetet genomgått sådan examen som fordrades för inträde i rikets rättegångs- och förvaltningsverk, han skulle undergå förhör inför landshövding, landssekreterare och landskamrerare eller inför dessa senare, då landshövdingämbetet under vakans eller när landshövdingen på längre tid vore frånvarande av dem utövades, därvid han borde giva nöjaktigt prov av: a) förmåga att i skrift redigt uttrycka sig på svenska språket; b) färdighet att räkna i enkla och brutna tal samt c) försvarlig kännedom av allmänna lagen och särskilda författningar i de delar därav, som handlade om villkoren och sättet för personers häktande, åtals utförande, syneförrättningars, utmätningars och straffs verkställande, utgörandet av de jorden åliggande allmänna besvär samt om vad i övrigt för allmänna ordningens och säkerhetens vidmakthållande länsmännen tillhörde att iakttaga.

För att kunna utnämnas till landsfiskal fordras för närvarande — jämlikt KK den 14 december 1917 (SFS nr 904) om ändrad lydelse i vissa

delar av kungörelsen den 12 maj 1865 angående förändrade villkor för anställning i statens civila tjänstebefattningar — dels att hava avlagt landsfiskalexamen, dels ock att minst ett och ett halvt år hava uppehållit kronofogdes, länsmans eller landsfiskals befattning eller i tjänsten biträtt sådan befattningshavare ävensom att hava tjänstgjort minst ett år hos länsstyrelse samt minst ett halvt år vid poliskår i stad och därvid hava erhållit utbildning jämväl å detektivavdelning; dock att landsfiskalexamen icke kräves av den som avlagt examen, medförande behörighet till domarbefattning, eller kansliexamen, samt att beträffande sådan sökande tiden för tjänstgöring såsom vikarie för eller biträde hos kronofogde, länsman eller landsfiskal må inskränkas till tre månader och för tjänstgöring hos länsstyrelse till ett halvt år.

Närmare bestämmelser om *landsfiskalexamen* hava meddelats i KSt angående landsfiskalexamen den 14 december 1917 (SFS nr 907). Examen skall, i mån av behov, årligen förrättas i residensstäderna i de län som av Kungl. Maj:t bestämmas. Examen förrättas av en särskild examenskommission i allmänhet bestående av landshövdingen såsom ordförande, landssekreteraren och landskamreraren samt en domhavande, vilken av Kungl. Maj:t förordnas till ledamot av kommissionen. Den som visst år vill undergå examen skall till KB före mars månads utgång insända egenhändigt avfattad ansökan om undergående av sådan examen. Vid ansökningen skola bl. a. fogas betyg över avlagd realskoleexamen eller annat kunskapsprov som må kunna ersätta dylik examen, intyg om kunskap och färdighet i enklare bokföring samt intyg om sådan förberedande tjänstgöring som är föreskriven för erhållande av behörighet till landsfiskalstjänst. Sedan KB insänt ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t, hänvisar chefen för socialdepartementet de sökande till undergående av examen i något av de län, där sådan jämlikt Kungl. Maj:ts beslut skall för året äga rum. Examen skall avse prövning av examinandens kunskaper å de områden av gällande svensk rätt, som för utövning av landsfiskalstjänst äro av betydelse. För att kunna i examen godkännas skall examinand hava ådagalagt nöjaktiga kunskaper i civilrätt, straffrätt, processrätt, förvaltningsrätt och finansrätt, i den mån dessa grenar av rätten beröra de tjänsteälgganden som ankomma på landsfiskal.

Sättet för landsfiskalexamens anordnande lämnar tydligen rum för stor ojämnhet i fordringarna. Den omständigheten att landsfiskalsaspiranterna för de teoretiska kunskapernas inhämtande äro helt hänvisade till självstudier förringar tydligen också examens värde. För att i görigaste mån råda bot för dessa olägenheter uppdrog Kungl. Maj:t den 29 juni 1917 åt professorn Robert Malmgren i Lund att såsom chefredaktör författa en för de blivande landsfiskalerna avsedd *lärobok i rättskunskap*, med rätt för Malmgren att för utarbetande av särskilda delar av densamma i mån av behov anlita medarbetare. En sådan lärobok har också senare utkommit och nyligen utgått i ny upplaga, omfattande fyra band. Trots vad som sålunda åtgjorts till undanröjande av bristerna i landsfiskalsaspiranternas undervisning och examen, torde det bland dem som haft tillfälle att göra iakttagelser på detta område råda ganska stor enighet därom, att de kunskaper som landsfiskalsaspiranterna utan personlig handledning kunna inhämta ofta äro bristfälliga samt att fordringarna för godkännande i landsfiskalexamen alltjämt äro ganska växlande.

Kriminalteknisk utbildning.

Emellertid torde bristerna med hänsyn till den *kriminaltekniska utbildningen* hava varit de som mest uppmärksammats. Anmärkningarna härutinnan hava gällt icke blott landsfiskalerna utan jämväl landsfogdarna. Jämlikt förstnämnda KK den 14 december 1917 (SFS nr 904) fordras för att kunna uppföras på förslag till landsfogdebefattning att hava avlagt examen, medförande behörighet till domarbefattning, ävensom att äga erfarenhet i domarvärv samt att under minst ett halvt år hava deltagit i arbetet vid polisväsendet i större stad och följt brottmålsförhandlingarna vid rådhusrätten i sådan stad. Intill utgången av år 1920 kunde dock på förslag till landsfogdebefattning uppföras även den, som avlagt examen medförande behörighet till domarbefattning men i övrigt icke uppfyllde nämnda kompetensvillkor.

Till Kungl. Maj:t hava inkommit åtskilliga framställningar, syftande till en förbättrad utbildning i kriminaltekniskt avseende för landsfogdar och landsfiskaler. Redogörelse för dessa har lämnats i ovannämnda skrivelse till chefen för socialdepartementet den 15 oktober 1929 och återfinnes i statsverkspropositionen till 1930 års riksdag femte huvudtiteln sid. 418 ff.

I det anförande till *statsrådsprotokollet den 9 november 1928*, som utmynnade i hemställan till Kungl. Maj:t om igångsättande av förevarande utredning, yttrade chefen för socialdepartementet, efter understrykande av de brister som vidlåde såväl de äldre som de yngre landsfogdarnas och landsfiskalernas kriminaltekniska utbildning, bl. a. följande: »Dessa omständigheter synas mig giva vid handen, att en utredning bör företagas rörande lämpligaste sättet för vinnande av förbättrade förhållanden i nu berörda hänseenden. En sådan utredning torde emellertid lämpligen icke böra inskränkas till att avse endast frågan rörande förbättrad utbildning i kriminaltekniskt hänseende såväl för redan utnämnda befattningshavare som för aspiranter. Vissa andra brister i utbildningen torde även kunna påvisas, och under utredningen synes därför även böra inbegripas frågan om utbildningen i andra hänseenden för landsfiskaler och i sammanhang därmed spörsmålet rörande de kompetensfordringar, som böra uppställas för dessa befattningshavare. Vid utredningen torde böra beaktas icke blott de i de nu återgivna framställningarna framförda synpunkterna utan jämväl andra uppslag, som under utredningens gång kunna framkomma.»

I ändamål att så snart som möjligt uppnå en förbättring i de avseenden, som sålunda ursprungligen och närmast åsyftats med förevarande utredningsuppdrag, framställdes i skrivelsen till chefen för socialdepartementet den 15 oktober 1929 ett förslag om anordnande genom statens försorg av *kurser i kriminalteknik* för nuvarande och blivande landsfogdar och landsfiskaler. Sedan över berörda förslag yttranden avgivits av samtliga länsstyrelser och åtskilliga andra myndigheter, gjorde Kungl. Maj:t till årets riksdag framställning om beviljande av medel för dylika kurser, vilken framställning med viss jämkning bifölls av riksdagen. Rörande dessa kurser, av vilka den första pågätt 14 juli—23 aug. 1930 med sammanlagt 60 deltagande landsfogdar, landsfiskaler, landsfiskalsaspiranter, kriminalpolismän och juris studerande, hänvisas till riksdagstrycket (prop. nr 1 femte huvudtiteln sid.

418 ff., statsutskottets utlåtande nr 5 punkt 98 samt riksdagens skrivelse nr 5 a). Jfr Svensk Juristtidning 1930, sid. 587 ff.

Beträffande landsfogdars och landsfiskalers utbildning i kriminalteknik synes man tills vidare böra ställa sig avvaktande till erfarenheterna från de sålunda påbörjade kurserna, vilka avsetts skola bli årliga intill dess erforderligt antal åklagare och åklagaraspiranter hunnit genomgå dem. Såsom kompetenskrav för blivande landsfiskaler torde ett genomgående av dylik kurs i varje fall tills vidare kunna ersätta den nu föreskrivna men enligt allmän uppfattning ur utbildningssynpunkt föga fruktbarande tjänstgöringen vid poliskår. För hädanefter förordnade landsfogdar synes ett genomgående av den kriminaltekniska kursen böra bli ett obligatoriskt kompetenskrav. Skulle under en övergångstid, omfattande de närmaste åren, till landsfogde behöva förordnas någon som ej genomgått kursen, lärers såsom villkor för fortsatt förordnande böra uppställas att han genomgår första kriminaltekniska kurs som därefter hålles. Av blivande häradsfogdar kräves självfallet icke kursens genomgående.

Med hänsyn till vad som redan försports om erfarenheterna vid årets kurs förefaller det sannolikt, att till ett följande år kursen måste komma att utsträckas icke oväsentligt utöver den tid som i år anslagits till densamma, ävensom att deltagarantalet måste minskas för möjliggörande av en mera individuell utbildning, dock icke under det från början beräknade antalet statsstipendierade deltagare.

Landsfiskalernas utbildning.

I fråga om landsfiskalernas utbildning i rättskunskap erinras till en början om att, sedan vi i förutnämnda skrivelse till chefen för socialdepartementet den 15 oktober 1929 — under framhållande av att nu förevarande utredning finge antagas komma att utmytna bland annat i förslag om den nuvarande landsfiskalsexamens ersättande med en examen av helt annan beskaffenhet — för underlättande av övergången till en ny ordning föreslagit inställande tills vidare av landsfiskalsexamen, Kungl. Maj:t i cirkulär den 4 april 1930 (SFS nr 154) förordnat, att nämnda examen från och med år 1931 tills vidare icke skall anställas, med mindre Kungl. Maj:t på framställning av länsstyrelse med hänsyn till förefintligt behov av landsfiskalsaspiranter eller av annan särskild anledning annorlunda bestämmer.

Vid denna utrednings igångsättande torde det närmast hava varit tänkt att man borde komplettera den genom statens försorg utarbetade läroboken i rättskunskap för blivande landsfiskaler med en utbildningskurs anordnad vid universitet eller högskola och omfattande de juridiska läroämnena som kunde anses erforderliga. Undertecknade hava emellertid under utredningens gång kommit till den alltmera stadgade uppfattningen att man — under förutsättning att landsfiskalstjänsterna på föreslaget sätt minskas till antalet och göras till rena polis- och åklagarbefattningar — redan nu bör taga steget fullt ut och av de blivande landsfiskalerna kräva avläggandet av den allmänna juridiska ämbetsexamen, juris kandidatexamen.

Att juridisk utbildning kräves för ett tillfredsställande utförande av

åtalet i mera invecklade brottmål är icke föremål för delade meningar. Redan nu ankommer det i princip på landsfogden — av vilken kräves fullständig domarkompetens — att beivra ej blott brott varå efter lag kan följa straffarbete i fyra år utan även andra brott som efter lag kunna förskylla straffarbete, därest de påkalla utredning av mera krävande art. I intet land med modernt rättegångsväsende tillåtes annan än rättsbildad åklagare att utföra talan i grövre brottmål. Och processkommissionen har föreslagit införande av en rättsbildad statsåklagarkår för åtals utförande beträffande alla brott — utom första resan enkel stöld — som äro belagda med högre straff än fängelse i sex månader.

Frågan gäller alltså närmast huruvida *juridisk utbildning* kan anses erforderlig för utförande av åtal i *ringare brottmål*. I utlandet råder i detta avseende icke någon enhetlig ordning. Beträffande de åklagare som i första instans utföra åtal för de lindrigaste brotten eftergives i vissa länder kravet på juridisk utbildning, och de hava i regel vid sidan av sina uppgifter som åklagare ställningen av befattningshavare inom polisen. Att märka är emellertid att denna uppdelning i olika kategorier av åklagare vanligen svarar mot en liknande uppdelning av domstolarna, så att de minst kvalificerade åklagarna utföra talan vid bagatelldomstolar, svarande mot våra polisdomstolar. I det av våra grannländer som senast reformerat sitt rättegångsväsende beträffande brottmål, nämligen Danmark, skola icke blott de högre åklagarna, statsadvokaterna, utan jämväl alla de vid polisen knutna, lägre åklagarna vara rättsbildade. Landet är indelat i 66 politidistrikt. I ett av dessa, Köpenhamn, biträdes politidirektören vid åtal i brottmål av 12 politiasessorer, av vilka kräves samma juridiska utbildning som av politimestrene i landets övriga 65 politidistrikt, nämligen juridisk ämbetsexamen. Polismästarnas »fuld-maegtige» kunna av amtmannen förordnas att på polismästarens ansvar utföra hans åligganden. I Norge kan vid de allmänna domstolarna åtalet aldrig utföras av annan än rättsbildad åklagare. Bortsett från Oslo, där politimesterens adjutant fungerar som åklagare, är landet indelat i 60 politidistrikter, vart och ett med sin rättsbildade politimester, som själv eller genom någon fuldmaegtig utför åtalet för ringare brott och förseelser. I grövre brottmål utföres åtalet av statsadvokaterna, tolv till antalet.

Processkommissionen har beträffande underåklagarna, vilka samtidigt skulle vara polistjänstemän och vilka skulle äga föra talan om ansvar för brott som ej är belagt med högre straff än fängelse i sex månader ävensom för första resan enkel stöld, ej uppställt krav på juridisk examen. Bland myndigheter som i sina utlåtanden över processkommissionens förslag vänt sig häremot märkes justitiekanslern, som förklarar att man måste räkna med att om i vårt land även efter en processreform i regel skola användas icke rättsbildade åklagare i lindrigare brottmål, förhoppningarna på den stora processreformens välsignelser torde bliva besvikna för dessa måls vidkommande. Och Sveriges advokatsamfund förklarar, att samfundet måste på det allvarligaste beklaga, om det skulle visa sig nödvändigt att även i ett nytt rättegångsförfarande använda underåklagare utan rättslig bildning.

Den kritik, som från allmänhetens sida riktats mot det svenska åklagarväsendet, har självfallet i första hand tagit sikte på de missförhållanden som framträtt i samband med vissa mera allmänt uppmärksammade grövre brottmål. Men därest icke de nuvarande åklagarnas bristande

kompetens innebure verklig olägenhet jämväl i avseende å de mindre brottmålen, skulle beträffande det stora flertalet tingssammanträden (där inga grövre brottmål förekomma) icke någon anmärkning vara att framställa mot det svenska åklagarväsendet. Allt vad som sagts om den otillfredsställande förberedelsen i brottmål med därav förorsakade onödiga åtal och vidsträckt uppskovsväsen, det svaga framförandet av åtalet inför rätta och domarens därav betingade allt för starka inkvisitoriska verksamhet, den bristande jämvikten mellan en okvalificerad åklagare och en rättslärd försvarare för den tilltalade etc. skulle, i den mån det sammanhänger med brister i åklagarnas kompetens, sakna betydelse för den dagliga straffrättsskipningen och allenast äga tillämpning på de relativt sällsynta grövre brottmålen. I verkligheten kräva emellertid även mål av till synes enkel beskaffenhet eller angående ringare brott ofta både stora juridiska insikter och ett tränat juridiskt omdöme hos åklagaren. Mycket ofta sättes exempelvis en åklagares omdömesgillhet på prov, när det gäller att just beträffande obetydliga polisförseelser bedöma huruvida åtal bör anställas eller ej. Icke sällan förekomma även vid åtal för ringare brott svårlösta såväl civil- som straff- och processrättsliga spörsmål, för vilka en eljest duglig men icke rättsbildad åklagare måste stå främmande. Det kan icke heller vara staten värdigt att såsom sin representant för åtals utförande framskicka en person, som icke inför rätten kan inlåta sig i diskussion med den tilltalades rättsbildade biträde i dylika frågor.

Om det alltså får anses obestriddigt att juridisk utbildning är önskvärd för åklagare jämväl i mindre brottmål, återstår att undersöka om det icke kunde förslå med en något *förkortad kurs* i de för åklagarbefattningen närmast behövligen juridiska ämnena. Naturligtvis kan det sägas att juris kandidatexamen omfattar vissa läroämnen för vilka en landsfiskal, som endast har att syssla med åklagar- och polisverksamhet, icke har direkt bruk. Dylika synpunkter hava emellertid ej fått vara avgörande beträffande andra befattningar för vilka juridisk utbildning fordras, om man bortser från den alltjämt bestående kansliexamen, vilken emellertid saknar nämnvärd praktisk betydelse för de befattningar för vilka den ursprungligen inrättats. Avskaffandet av examen till rättegångsverken, den gamla s. k. hovrättsexamen, pekar i samma riktning: det är icke praktiskt att inrätta skilda juridiska examina för olika juridiska yrken. En juridisk ämbetsexamens största betydelse ligger icke däri, att vederbörande examinand vid universitetet fått inhämta just det kunskapsstoff, varken mer eller mindre, som han behöver i sin framtida praktiska verksamhet, utan snarare i den allmänna förmåga av juridiskt tänkande och av hemmastaddhet i lagboken, som examensstudierna skänka, och i det uppodlande av ett gott juridiskt omdöme, som aldrig kan vinnas genom ett till några få juridiska ämnen begränsat studium. Även med hänsyn till svårigheten för de studerande att före examens avläggande med någon bestämdhet välja levnadsbana är det av vikt för de unga att genom en allmän juridisk ämbetsexamens avläggande kunna vinna tillträde till skilda juridiska banor. Konjunkturerna på olika banor kunna växla med några få års mellanrum. En gemensam examen öppnar konkurrensmöjligheter på alla banor och befrämjar därigenom utsikten för de dugligaste att till fullo göra sin förmåga gällande. Tidsvinsten för en blivande åklagare av att hava sluppit läsa ett eller annat för hans dagliga gärning icke direkt användbart läroämne torde därför

ur en allmän synpunkt mer än uppvägas av de fördelar, som äro förbundna med att det stora flertalet av dem som söka sin utkomst på olika juridiska banor avlägga en och samma juris kandidatexamen.

En icke oväsentlig synpunkt, när det gäller att locka dugande krafter till ett visst verksamhetsområde, är att någon utsikt till befordran till högre befattning förefinnes. Efter den föreslagna omorganisationen av landsfiskalstjänsterna skulle ett av de till banan lockande momenten ligga i utsikten att kunna vinna *befordran till landsfogde* eller — efter en allmän åklagarreforms genomförande — till de överåklagare som i en eller annan form måste komma att inrättas. Förutsättningen för att en dylik befordran skall bliva möjlig är att samma grundläggande teoretiska utbildning, d. v. s. juris kandidatexamen, kräves för båda kategorierna åklagare.

Slutligen måste vi, vid vårt ståndpunktstagande till frågan om juris kandidatexamen såsom kompetenskrav för alla åklagare, taga hänsyn till vår bestämda uppfattning angående önskvärdheten av att de vid häradsrätterna fungerande åklagarna göras *kompetenta att utföra åtal i alla där förekommande brottmål*, stora och små, svåra och enkla. Denna ståndpunkt har närmare utvecklats i ovannämnda uppsats: »Bör i första instans finnas både över- och underåklagare?» Vi vilja emellertid hava betonat att även under en organisation med dubbla åklagarkårer i första instans kravet på juridisk examen bör upprätthållas jämväl beträffande den lägre åklagarekategorien, såsom fallet är i Danmark och Norge. Ett bifall till vårt förslag på ifrågavarande punkt föregriper alltså icke ett framtida avgörande i samband med en allmän rättegångsreform av nyssnämnda legislativa spörsmål.

Utöver juris kandidatexamen och genomgång av den kriminaltekniska kursen måste uppenbarligen i åklagarutbildningen även ingå *praktisk tjänstgöring såsom biträde å landsfiskalskontor*. Enligt vår uppfattning bör för vinnande av behörighet till landsfiskalstjänst fordras minst två års dylik praktik. En viss analogi för anordnande av denna tjänstgöring kan hämtas från domsagostadgans bestämmelser om biträdande domare, förste och andre notarier. Såsom ovan redan framhållits, förutsätta vi att biträdesfrågan vinner sin lösning i samband med förestående löne-reglering för landsfiskalerna. Det synes oss böra ankomma på KB att, på villkor som vid anslaget beviljande bestämmas, förordna att hos landsfiskal skola finnas anställda en eller flera assistenter med uppgift att biträda landsfiskalen med tjänstegöromålens utförande. För förordnande som assistent bör fordras samma juridiska examen som för landsfiskal. Utöver de avlönade assistenterna kunna givetvis, liksom på domarkanslierna, komma att tjänstgöra oavlönade aspiranter på assistentförordnanden. Den som efter avlagd juridisk examen tjänstgjort viss tid, t. ex. sammanlagt sex månader, såsom aspirant eller assistent, bör av KB kunna förordnas att på eget ansvar utföra vissa, enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder närmare angivna, på landsfiskalen ankommande göromål, t. ex. åtal i sådana brottmål som få förekomma på tremansting, polisförhör i vissa ringare brottmål, vissa förrättningar hörande till ordningspolisverksamheten m. m. Häkningsrätt bör däremot ej tillkomma annan än landsfiskalen. För att kunna helt vikariera för landsfiskalen bör assistenten hava genomgått den kriminaltekniska kursen samt tjänstgjort å landsfiskalskontor minst ett år efter avlagd juridisk examen. Assistenten torde böra förekomma i två olika lönegrader, förste och andre

assistenter, varjämte för förste assistent bör kunna ifrågakomma ålders- tillägg. I större landsfiskalsdistrikt skulle kunna anställas en assistent av vardera slaget, i mindre distrikt antingen en förste eller en andre assistent allt efter arbetsbördans storlek. (Jämför 25 § i utkastet till instruktion för landsfiskalerna. Utöver assistenterna skulle givetvis i mån av behov å landsfiskalskontoren även kunna anställas statsavlönade, icke rättsbildade biträden, nämligen kontors- och skrivbiträden).

Att det för sökande till landsfiskalstjänst kommer att betraktas som en merit, därest han utöver assistenttjänstgöring å landsfiskalskontor kan åberopa *tjänstgöring som biträde å domarkansli*, ligger i sakens natur. För vår del skulle vi hålla för önskvärt, att ett visst byte av tjänstgöring kunde komma till stånd mellan domarkanslierna och landsfiskalskontoren, exempelvis sålunda att av de två år, som ovan uppställts såsom första utbildningstid å landsfiskalskontor, sex månader skulle kunna få utbytas mot tjänstgöring å domarkansli, och omvänt att av de två års tjänstgöring å domarkansli, som nu erfordras för full tingsmyndighet, sex månader skulle kunna få utbytas mot tjänstgöring å landsfiskalskontor. En dylik växelverkan skulle förutom en allsidigare utbildning medföra ökad utsikt att till åklagarbanan kunna knyta dugande arbetskrafter, som under utbildningstiden fatta intresse för arbetsuppgifterna å ett landsfiskalskontor eller på grund av tillfälliga konjunkurer finna det fördelaktigare att söka sin utkomst som åklagare än som domare.

Som *kompetenskrav* för befordran till landsfiskalstjänst enligt den nya ordningen vilja vi således föreslå:

- 1) avläggande av juris kandidatexamen,
- 2) den kriminaltekniska kursens genomgående, samt
- 3) minst två års praktik såsom vikarie för landsfiskal eller såsom rättsbildat biträde å landsfiskalskontor, därav sex månader må utbytas mot tjänstgöring å domarkansli.

Landsfogdarnas utbildning.

I undertecknades uppdrag ingår även att föreslå förbättrad utbildning för landsfogdarna. I det föregående har redan uttalats att för framdeles förordnade landsfogdar bör uppställas krav på genomgående av den kriminaltekniska kursen. Efter en övergångstid av ett par år synes även på blivande landsfogdar böra ställas det krav att de under minst två år tjänstgjort å landsfiskalskontor. Samtidigt bör det nuvarande kravet på erfarenhet i domarvärv icke eftersättas. Möjligen bör detta krav närmare preciseras sålunda, att för blivande landsfogde fordras att hava innehåft förordnande att handlägga sådana mål och ärenden som avses i 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden. Att gå härutöver och för en blivande åklagare fordra att han skall hava hållit allmänt tingssammanträde synes oss nämligen innebära ett överdrivet krav på domarmeriter, vilket skulle kunna verka skadligt, om det komme att stå hindrande i vägen för en eljest väl meriterad landsfiskal att mottaga förordnande som landsfogde. Enligt vad vi förut framhållit, synes det oss nämligen för hela åklagarväsendets gynnsamma utveckling vara av stor vikt att befordran till landsfogde — och i framtiden till överåklagare — går över befattningen såsom landsfiskal.

Utöver vad sålunda föreslagits finna vi ej anledning att beträffande landsfogdarna göra annat uttalande än att framdeles förordnade landsfogdar i avbidan på en allmän reform av åklagarväsendet i görligaste mån böra sysselsättas med kvalificerade åklagar- och kriminalpolisuppgifter, så att de icke i duglighet komma att stå efter de landsfiskaler som uppfylla de nya kompetenskraven och så att de i likhet med dessa landsfiskaler må kunna ifrågakomma när det framdeles gäller att besätta de nya överåklagarbefattningarna.

Häradsfogdarnas utbildning.

Även beträffande häradsfogdarna kunde det ifrågasättas, om icke fullständig juridisk examen borde uppställas som kompetenskrav. Stadsfogdarna i våra större städer hava i allmänhet avlagt juridisk examen; och utsökningsärendenas tillfredsställande handläggning förutsätter obestridligen juridiska insikter och ett juridiskt skolat omdöme. Då emellertid de göromål, som enligt ovan gjorda fördelningsförslag skulle ankomma på häradsfogdarna, i övrigt för sitt tillfredsställande handhavande huvudsakligen förutsätta rutin, noggrannhet och ingående kännedom om vissa specialförfattningar, torde av hänsyn till arbetsuppgifternas art skäl icke föreligga att uppställa krav på juris kandidatexamen. I motsats till vad fallet är på de egentliga juridiska banorna är den författningskunskap som kräves av häradsfogdarna på det sätt begränsad till vissa ämnen, att ett studium av just dessa ämnen i stort sett är ägnat att bibringa de blivande häradsfogdarna erforderligt juridiskt kunskapsmått. Då detta studium kan sammanträngas på en bråkdel av den tid som kräves för juris kandidatexamen, skulle det icke vara försvarligt att så avsevärt förlänga och fördyra de blivande häradsfogdarnas utbildning, som ett krav på avläggande av den fullständiga juridiska ämbetsexamen skulle innebära.

Enligt vår uppfattning kräves för en tillfredsställande skötsel av en häradsfogdetjänst genomgående av en vid juridisk fakultet anordnad, omkring ettårig kurs omfattande juris kandidatfordringarna för godkänt betyg i utsökningsrätt, förvaltningsrätt och finansrätt, de allmänna grunderna för övriga juridiska läroämnen (propedeutiskt) ävensom bokföring. Då en dylik kurs borde anordnas som en sammanhängande, på två terminer — helst ett kalenderår — fördelad seminarieundervisning, skulle den under den tid kursen varade i ganska hög grad lägga beslag på de akademiska lärarkrafterna i de ifrågavarande ämnena. Det kunde därför ifrågasättas, att den allenast vart tredje år skulle anordnas vid var och en av rikets tre juridiska fakulteter på sådant sätt att kursen varje år hölles antingen i Lund, Stockholm eller Uppsala.

Möjligen kan det bliva föremål för olika meningar huruvida för genomgående av denna kurs bör fordras studentexamen eller det kan räcka med realskoleexamen. Enligt vår uppfattning måste avlagd studentexamen beträffande genomsnittligt begåvade aspiranter utgöra en nödvändig förutsättning för tillgodogörande av den juridiska undervisning varom här är fråga. Alldeles uteslutet skulle det vara att anordna en dylik kurs för realskoleexaminanders åldersklass; och säkerligen skulle de akademiska lärarnas frivilliga medverkan icke kunna påräknas till anordnande av juridisk undervisning för personer med så

otillräcklig underbyggnad, även om de efter realskoleexamen under några år skulle skaffat sig praktisk erfarenhet såsom kontorsbiträden i länsstyrelser eller på häradsfogdekontor. Ehuru i detta sammanhang avgörande hänsyn ej kan tagas till möjligheten av häradsskrivargöromålens framtida överflyttande till häradsfogdarna, synes icke heller böra alldeles bortses ifrån, att för de nuvarande häradsskrivarna fordras studentexamen. Undertecknade hysa för sin del icke någon tvekan om att studentexamen bör fordras även för de blivande häradsfogdarna.

Då man måste räkna med möjligheten att det befinnes olämpligt att vid universiteten anordna ständigt återkommande särskilda kurser av så speciellt slag som den nu ifrågasatta, uppstår frågan, huruvida någon allmänare hållen, lägre juridisk examen skulle kunna ifrågakomma. Ehuru studierna därigenom skulle icke oväsentligt förlängas — till minst två i stället för ett år — hålla vi före att avläggandet av den nuvarande eller en reformerad kansliexamen låter tänka sig som kompetenskrav för häradsfogdarna. Ett annat alternativ är följande. Under de senare åren har ett förslag varit uppe om delning av juris kandidatexamen i flera självständiga, varandra efterföljande examina. Skulle denna tanke komma att realiseras, borde vid anordnandet av den första avdelningen av denna examen någon hänsyn kunna tagas till att densamma skulle kunna lämpa sig såsom en fristående examen för praktiskt bruk bland annat av blivande häradsfogdar. I en dylik »första halva» av juris kandidatexamen förutsättes skola ingå, förutom en propedeutisk kurs i civil-, straff- och processrätt, bland annat förvaltningsrätt och finansrätt. För den händelse det skulle anses att ett djupare inträngande i dessa ämnen ej med fördel kan ske på detta tidiga stadium, läte det måhända tänka sig att i första halvan allenast kunde erhållas betyget godkänd i nämnda ämnen, medan den som eftersträfvade högre betygg finge komplettera i senare avdelning av juris kandidatexamen. Något förslag om inrättande av en dylik ny examen lärer ej förväntas i detta sammanhang, då tillräckliga skäl för dess tillskapande ej kan hämtas enbart ur hänsyn till häradsfogdarnas utbildningsbehov. Men finnes en dylik examen ur andra synpunkter önskvärd, förefaller den mera tilltalande än den nuvarande kansliexamen såsom grundval för de blivande häradsfogdarnas utbildning, även om ämnenas sammansättning i kansliexamen kunde synas mera lämpad efter fogdarnas behov. Kräves det en examen som alla blivande jurister måste avlägga, finnes det nämligen vida större utsikt till en god rekrytering av häradsfogdekåren, än om en så pass tidskrävande, vid sidan av de normala studierna liggande examen som kansliexamen skulle komma att erfordras. I viss utsträckning måste en examen av sistnämnda art alltid miss-tänkas utgöra en nödfallsutväg för en och annan som misslyckats med den större examen, och detta måste komma att avhålla mången, som annars kunde kommit att aspirera på en häradsfogdebefattning, från att låta sig nöja med denna examen.

Utöver studentexamen jämte en juridisk kurs eller lägre juridisk examen bör för de blivande häradsfogdarna fordras någon tids tjänstgöring såväl å häradsfogdekontor som vid länsstyrelse, exempelvis minst ett år å häradsfogdekontor och ett halvt år vid länsstyrelse. Jämväl beträffande häradsfogdekontoren förutsätta vi att vid en blivande lönerreglering assistentbefattningar komma att inrättas i analogi med vad som ovan utvecklats i fråga om landsfiskalskontoren.

Ekonomiska och övergångsförhållanden.

Uppenbarligen är ett lyckligt resultat av förevarande omorganisationsförslag i utomordentlig grad beroende av att de nya befattningshavarnas lönefråga ordnas på ett tillfredsställande sätt. En löneroglering för de nuvarande landsfiskalerna har länge varit en trängande angelägenhet och är för närvarande under utredning av 1928 års lönerogleringskommitté. Därest den nu föreslagna organisationen finnes böra genomföras, torde nämnda utredning alternativt böra avse de nya befattningshavarna. Såsom redan nämnts förutsattes, att vid denna utredning jämväl biträdesfrågan löses. Vidare torde komma att regleras de nya befattningshavarnas rätt att vid sidan av tjänsten utöva annan verksamhet. Då en grundtanke i föreliggande förslag är att de blivande landsfiskalerna skola helt ägna sig åt sina åligganden i tjänsten, vilja vi — i anslutning till den genomgående tendensen vid lönerogleringar för statstjänstemän att förbjuda förening av statstjänst med annan yrkesmässig verksamhet — framhålla angelägenheten av att det stadgas förbud för landsfiskal att uppträda såsom rättegångsombud eller biträde i enskilda mål i vidare mån än att han må äga utan ersättning utföra målsägandes talan i brottmål vari han utför åtalet, såvitt det kan ske utan att härför särskild utredning från hans sida är av nöden, att yrkesmässigt utöva verksamhet som praktiserande jurist, att själv eller genom någon annan ombesörja förrättande av auktioner, samt att vara konkursförvaltare. Även frågan om de nya häradsfogdarnas rätt att uppträda som ombud eller biträde i rättegång bör tydligen upptagas till prövning. Det olämpliga i att den, som skall bringa en dom till verkställighet, varit eller är intresserad i målet såsom ombud för den ena eller andra parten, har upprepade gånger påtalats. Redan i detta sammanhang synes därför möjligheten till sådana kollisioner böra förhindras genom att för de nya häradsfogdarna införa förbud i huvudsak liknande de för landsfiskalerna föreslagna. Slutligen bör i samband med lönerogleringen även frågan om indragande till statsverket av åklagarandelar i böter och viten bringas till sin lösning (se statsrådets protokoll den 30 april 1926 och lagrådets protokoll den 4 april 1927). Utnämning av såväl landsfiskaler som häradsfogdar torde vid framdeles uppkommande ledighet böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Kostnaderna för den föreslagna organisationen kunna, innan indelning i distrikt i detalj utförts och biträdesbehovet närmare fixerats, endast helt approximativt beräknas. Klart är, att föreliggande förslag i förhållande till nuvarande organisation innebär en ganska avsevärd kostnadsökning. Det bör emellertid betonas, att denna kostnadsökning endast i ringa mån är en följd av den föreslagna uppdelningen av landsfiskaltjänsterna utan härleder sig av de alldeles oberoende härav föreliggande kraven på förbättrade löner, statsanställda biträden och förbättrad utbildning. Utan att någon ändring i kompetenskraven då var i fråga, ansågo sig landsstatslönesakkunniga böra föreslå väsentligt ökade löner åt landsfiskalerna samt statsanställda biträden. Kostnadsökningen härför beräknades till 1 390 750 kronor för första året, innan den föreslagna indragningen av 81 landsfiskaltjänster påbörjats, samt till 1 014 550 kronor, sedan antalet sådana tjänster nedbragts till 408. Den enda omständighet, som giver anledning förmoda att den nu föreslagna organisatio-

nen skulle ställa sig dyrare än enligt landsstatslönesakkunnigas förslag, torde vara, att med hänsyn till de väsentligt höjda kompetenskraven åtminstone landsfiskalernas löner måste sättas högre än enligt nämnda sakkunnigas förslag.

I fråga om *övergången* till den föreslagna nya organisationen bör till en början anmärkas, att i KK den 14 juni 1917 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten (SFS nr 472) föreskrives bland annat, att innehavare av ordinarie befattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, jämkning i åligganden samt reglering av tjänstgöringsområde, som kan varda föreskriven, ävensom vara pliktig, därest förändrad organisation av tjänster eller tjänstedistrikt inom landsstaten beslutas, att — med bibehållande av den avlöning å stat han innehar och mot ersättning i förekommande fall för flyttningskostnad — inträda i den nya tjänsteställning i landsstaten varom Kungl. Maj:t förordnar, samt att innehavare av ordinarie befattning skall — likaledes med bibehållande av den avlöning å stat han innehar och mot ersättning i förekommande fall för flyttningskostnad — vara pliktig, därest vissa landsstaten tillhörande göromål överflyttas till annan del av statsförvaltningen, efter Kungl. Maj:ts förordnande tjänstgöra å befattning till vilken dessa göromål helt eller delvis överflyttats. Vidare har Kungl. Maj:t genom cirkulär den 5 december 1924 förordnat, att landsfiskals-tjänster tills vidare endast må tillsättas på förordnande.

Övergången till den nya organisationen har tänkts i grova drag genomförd på följande sätt. Efter indragning av förslagsvis ett 90-tal av de nuvarande landsfiskalstjänsterna och reserverande av cirka 100 befattningar för de nya, med häradsfogdetjänst icke förenade fiskalstjänsterna, och efter genomförd indelning i häradsfogdedistrikt, omkring 300 stycken, fördelar länsstyrelsen inom varje län de ordinarie landsfiskalerna på de nya fiskals- och fogdetjänsterna. Härvid tillses, att allenast de som erhållit särskild kriminalteknisk utbildning eller eljest äro fullt lämpade att tjänstgöra som fiskaler placeras såsom sådana. Först i den mån innehavarna av dessa fiskals- och fogdetjänster avgå, tillsättas successivt fiskaler och fogdar som uppfylla de nya kompetenskraven. Sammanslagningen av mindre domsagor till större landsfiskalsdistrikt torde ej böra äga rum förrän i samband härmed. Till en början skulle alltså måhända endast ett 70-tal av de nuvarande landsfiskalstjänsterna kunna indragas. Det ovan förordade förbudet för blivande fiskaler att uppträda såsom rättegångsombud m. m. bör gälla även för de första innehavarna av de nya fiskalstjänsterna. Vad angår dem som nu innehåva landsfiskalstjänst endast på förordnande (på grund av nämnda cirkulär den 5 december 1924) torde billighetsskäl tala för att den, som exempelvis under två år oavbrutet uppehållit ledig landsfiskalsbefattning, utan särskild dispens bör kunna ifrågakomma till häradsfogdetjänst, och torde även i övrigt möjlighet böra öppnas för särskilt dugliga landsfiskalsaspiranter, som uppfylla hittills gällande behörighetsvillkor, att efter dispens erhålla befordran till fogdetjänst. Jämväl till fiskalstjänst torde dylik dispens i undantagsfall böra ifrågakomma för sådana bland nuvarande förordnade landsfiskaler, som visat alldeles särskild fallenhet för åklagaruppgifterna.

Utkast till lag om överflyttande å häradsfogde av vissa landsfiskals åligganden.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vad som vid denna lags ikraftträdande enligt lag eller författning gäller med avseende å landsfiskal skall i stället äga tillämpning å häradsfogde i fråga om följande verksamhetsområden, nämligen

1. utsökningsväsendet;
2. indrivning och redovisning av krono- och kommunalutskylder samt andra allmänna avgifter ävensom av böter;
3. vägväsendet;
4. skjutsväsendet;
5. bevakande av kronans rätt med avseende å boställen och staten till hörig fast egendom ävensom förrättande av auktion, salu- eller arrendevärdering, ekonomisk besiktning eller syn å sådan egendom;
6. bevakande såsom kronans ombudsman av det allmännas rätt vid konkurser, årsstämmingar, återgåldande till statsverket av utgifter för fri rättegång, meddelande av lagfart efter kungörelse, dödförklaring och andra liknande fall;
7. utbetalande med allmänna medel av ersättningar till rättegångsbiträden åt häktade, förundersökare och vid domstol anlitade tolkar ävensom av ersättningar åt nämndemän för extra förrättningar;
8. mantalsskrivningsväsendet;
9. förrättande av borgerlig vigsel;
10. verkställande av växelprotester;
11. mottagande av lösöre köpsavhandlingar;
12. införskaffande av statistiska uppgifter angående näringarna;
13. föranstaltande om inkvartering, förplägning, furagering och skjuts under truppers tåg samt om åtgärder för kronoeffektors forslande, där sådant skall äga rum med skjuts, ävensom mottagande av rekvisition för krigsmaktens behov samt förvarande av till mobiliseringsväsendet hörande handlingar.

Vad sålunda stadgats skall dock icke gälla där fråga är om beivrande av brott.

2 §.

Ankommer enligt vid denna lags ikraftträdande gällande lag eller författning å landsfiskal att utfärda intyg till utredning om viss persons ekonomiska ställning eller viss annan omständighet, skall vad sålunda

stadgats äga tillämpning å såväl landsfiskal som häradsfogde, såvida intyget icke avser förhållande som faller under någotdera av landsfiskalens eller häradsfogdens särskilda verksamhetsområden¹.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1933.

Bilaga II.

Utkast till lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 4 juni 1886 ang. ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål.

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 4 juni 1886 ang. ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål skall hava följande ändrade lydelse:

Har den, som enligt vad i 1 § sägs blivit till domstolen inkallad, sin hemvist på minst 5 kilometers avstånd från det ställe där domstolen sammanträder, och saknar han medel till bekostande av sin inställelse, göre därom ofördröjligen anmälan, å landet *hos landsfiskalen eller häradsfogden* i orten, i Stockholm hos överståthållarämbetet samt i annan stad hos magistraten, och åligger det den hos vilken sådan anmälan skett att ombesörja, dels att den inkallade medelst förskott av allmänna medel å resekostnaden eller på annat lämpligt sätt beredes tillfälle att inställa sig vid domstolen, dels ock att domstolen därom erhåller kännedom.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1933.

Bilaga III.

Utkast till kungörelse angående ordningen för utbetalning av ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den ersättning till vittne i brottmål som enligt domstols beslut bör utgå av allmänna medel skall, då vittnet anmäler sig med företeende

¹ Bland fall som avses i denna paragraf kunna nämnas: 11 kap. 38 § och 30 kap. 22 § rättegångsbalken, 2 § i KF den 19 december 1919 om vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång den 19 juni 1919, KK den 30 maj 1916 och 26 juni 1925 (anmärkta under JB 1 kap. i Skarstedts lagedition) rörande vissa intyg vid ansökan om tillstånd till jordförvärv ävensom 3 § i KF den 13 april 1883 angående förlagsinteckning.

av vederbörligt besked om domstolens beslut, utbetalas, om målet handlagts vid domstol i Stockholm, av överståthållarämbetet och, om handläggningen ägt rum vid annan domstol, av magistraten eller landsfiskalen *eller häradsfogden* i orten; dock att vittne som genom beslut av häradsrätt fått ersättning sig tillerkänd äger att, före eller vid avslutandet av det sammanträde då beslutet meddelades, få ersättningen åt sig utbetald av den landsfiskal som varit åklagare i målet eller, om åklagaren icke är landsfiskal, av någon vid häradsrätten närvarande landsfiskal.

Vad i första stycket stadgas skall gälla jämväl i fråga om utbetalning av den ersättning för inställelse i brottmål vid domstol, som jämlikt domstolens beslut skall av allmänna medel utgå till person vilken blivit dit inkallad för att upplysningsvis höras.

2 §.

Har någon, som blivit till domstol inkallad för att vittna eller upplysningsvis höras, hos överståthållarämbetet, magistrat, landsfiskal *eller häradsfogde* anmält att han saknar medel att bekosta sin inställelse, skall, där förskott av allmänna medel enligt lag må för nämnda ändamål användas, överståthållarämbetet, magistraten, landsfiskalen *eller häradsfogden* äga att förskottsvis utbetala det belopp, som är av nöden för att på lämpligt sätt bereda den inkallade tillfälle att inställa sig vid domstolen.

3 §.

Har landsfiskal jämlikt 1 § utbetalt ersättning, skall han snarast göra anmälan därom hos häradsfogden i orten, vilken har att återgälda landsfiskalen beloppet.

Myndighet som jämlikt 2 § meddelat förskott skall omedelbart efter förskottets utgivande göra anmälan därom, förutom hos den domstol vid vilken inställelsen skall ske, tillika, där kallelsen avsett inställelse vid domstol i Stockholm, hos överståthållarämbetet och, om den avsett inställelse vid annan domstol, hos magistraten eller *häradsfogden* i orten, åliggande det överståthållarämbetet, magistraten eller *häradsfogden* att ofördröjligen återgälda förskottet till den myndighet som meddelat det samma.

4 §.

Sedan genom slutligt utslag blivit bestämt vem gäldandet av här ovan omförmälda, av allmänna medel förskjutna ersättning åligger, skall vederbörande utmätningsman, därest någon varder förpliktad att till statsverket återgälda förskottet, hos denne uttaga detsamma; men i annat fall, så ock där tillgång saknas hos den som ålagts återgälda förskottet, komma de av magistrat eller *häradsfogde* utbetalta medel att på magistratens eller *häradsfogdens* verifierade rekvisitionsförslag av länsstyrelsen, efter handlingarnas granskning i landskontoret, under behörig titel till redovisning i vanlig ordning uti räkenskaperna avföras, varemot, i fråga om de av överståthållarämbetet utbetalta medel, rekvisitionsförslag skall i nyssberörda avseende till statskontoret ingivas.

5 §.

Där sådant erfordras, må statskontoret åt överståthållarämbetet och länsstyrelse åt magistrater och *häradsfogdar*, mot framdeles skeende redo-

visning, meddela lämpliga förskott för utbetalande av ersättningar som i denna kungörelse avses.

Där landsfiskal det begär, skall häradsfogden i orten i sin ordning åt landsfiskalen lämna förskott för nämnda ändamål.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1933, från och med vilken dag kungörelsen den 14 december 1917 angående ordningen för utbetalning av ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål skall upphöra att gälla.

Bilaga IV.

Utkast till förordning om ändrad lydelse av § 4 mom. 1 i förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter.

Härigenom förordnas, att § 4 mom. 1 i förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter¹ skall hava följande ändrade lydelse:

Häradsrätts saköreslängd skall inom tid som i lag eller författning är föreskriven samt, vad angår sådan särskild domarförrättning som i § 2 sägs och beträffande sammanträde som enligt lagen den 7 maj 1918 hålles mellan lagtima ting, inom trettio dagar från den dag då förrättningen eller sammanträdet avslutats tillställas KB på det sätt, att särskild längd, efter de bötfälldes hemvist inom tingslaget, avlämnas i två exemplar för varje tingslaget tillhörande *häradsfogdedistrikt*, därvid bötfälld som icke har sin hemvist inom sådant *häradsfogdedistrikt upptages i längden för det häradsfogdedistrikt inom vars område förbrytelsen begåtts.*

Denna förordning skall träda i kraft den 1 januari 1933.

¹ Nuvarande lydelse se KK 22 oktober 1920 (SFS nr 717).

Utkast till instruktion för landsfiskalerna.

Nuvarande lydelse.

Utkast till ny instruktion.

§ 1.

Inom varje landsfiskalsdistrikt skall finnas anställd en landsfiskal, som i tjänsten lyder under KB.

I den mån ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, utgör varje domsaga med undantag av därtill hörande stad ett landsfiskalsdistrikt.¹

§ 2.

Landsfiskal har att taga den befattning med polis-, åklagar- och utsökningssväsendet, som nedan sägs, samt i övrigt fullgöra vad enligt denna instruktion eller eljest enligt lag eller författning honom åligger.

Landsfiskal har att taga den befattning med polis- och åklagarväsendet, som nedan sägs, samt i övrigt fullgöra vad enligt denna instruktion eller eljest enligt lag eller författning honom åligger.

Vad om kronofogde och länsman finnes stadgat gäller i fråga om landsfiskal, såvitt givna bestämmelser ej annat föranleda.²

§ 3.

Landsfiskal åligger att fullgöra vad honom av KB i och för tjänsten anbefalles. Inträffar inom landsfiskals tjänstgöringsdistrikt något av beskaffenhet att påkalla KB:s åtgärd, bör landsfiskalen därom ofördröjligen göra anmälan hos KB.

¹ Såsom i utredningen (s. 20 och 23) angivits, förutsattes som regel, att varje domsaga med undantag av dithörande stad skall utgöra ett landsfiskalsdistrikt, men skall Kungl. Maj:t kunna förordna, att domsaga skall fördelas i flera eller sammanföras med annan domsaga till ett landsfiskalsdistrikt, ävensom att stad under landsrätt skall omfattas av landsfiskalsdistriktet.

² Då kronofogdarna 1917 avskaffades och landsfiskalstiteln infördes, stadgades *dels* genom en lag den 14 juni 1917 att vad som vore stadgat med avseende å bland annat *kronofogde* skulle äga tillämpning med avseende å landsfiskal, såvitt ej annorlunda blivit stadgat, *dels* ock i § 2 andra stycket i landsfiskalsinstruktionen, att vad om kronofogde och länsman finnes stadgat gällde i fråga om landsfiskal, såvitt givna bestämmelser ej annat föranledde. Genomföres förevarande uppdelning genom en sådan lag vartill utkast föreligger i Bilaga I, måste *båda* nämnda bestämmelser bibehållas.

Nuvarande lydelse.

Utkast till ny instruktion.

§ 4.

Landsfiskal har såsom polisman att ställa sig landsfogdens befallningar till behörig efter rättelse. Han skall hålla landsfogden underrättad om vad i avseende å polis- och åklagarväsendet i distriktet förekommer av den vikt, att det bör bringas till landsfogdens kännedom, och därvid särskilt inberätta, om landsfiskalsdistriktet tillhörande polisdistrikt uppenbarligen åsidosätter sina åligganden i avseende å polisväsendet.

Såsom polisman och åklagare har landsfiskal att av landsfogden i förekommande fall påräkna råd och upplysningar.

§ 5.

Landsfiskal äger att, på sätt i denna instruktion eller genom särskilda författningar eller föreskrifter finnes bestämt, till biträde vid tjänstegöromårens utförande *anlita ej mindre de landsfiskalen underställda befattningshavarna vid polisväsendet än även exekutionsbetjänter, nämndemän samt väg- och snöplogfogdar.*

§ 6.

Landsfiskal är närmast under landsfogden ansvarig för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inom sitt tjänstgöringsdistrikt samt har inseende över polisväsendet därstädes och chefskapet över där anställd polispersonal i den mån icke chefskapet enligt vad särskilt är stadgat tillkommer *landsfogden.*

Finner landsfiskal att för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inom landsfiskalsdistriktet tillfälligt behov av polisförstärkning föreligger, har landsfiskalen att ofördröjligen göra anmälan därom hos KB.

Sammandrages inom landsfiskals tjänstgöringsdistrikt polisstyrka från olika orter, åligger det landsfiskalen att, där ej KB annorledes förordnar, utöva chefskapet över den sålunda sammandragna polisstyrkan. Sammandrages dylik polisstyrka å ort utom landsfiskals tjänstgöringsdistrikt, är landsfiskalen skyldig att efter KB:s förordnande övertaga chefskapet över densamma. Utövar landsfiskal chefskapet över

§ 5.

Landsfiskal äger att, på sätt i denna instruktion eller genom särskilda författningar eller föreskrifter finnes bestämt, till biträde vid tjänstegöromårens utförande *anlita de honom underställda befattningshavarna vid polisväsendet.*¹

§ 6.

Landsfiskal är närmast under landsfogden ansvarig för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inom sitt tjänstgöringsdistrikt samt har inseende över polisväsendet därstädes och chefskapet över där anställd polispersonal, i den mån icke chefskapet enligt vad särskilt är stadgat tillkommer *landsfogden eller häradsfogde.*²

¹ Omnämmandet i § 5 av såväl väg- och snöplogfogdar som nämndemän torde ha avseende allenast å landsfiskalernas befattning med vägväsendet, vilket enligt förslaget överflyttats å häradsfogdarna. Jfr Bil. VI § 4.

² Undantaget i fråga om landsfogde syftar på det chefskap som i visst avseende tillkommer landsfogde enligt 1 § i polisreglementet. I nämnda paragraf föreslås nu sådan ändring, att jämväl häradsfogde erhåller visst chefskap som för närvarande tillkommer landsfiskal (se Bil. IX).

*Nuvarande lydelse.**Utkast till ny instruktion.*

polisstyrka som nu sagts, åligger det honom att tillhandagå personalen i vad som erfordras för färder, inkvartering och förplägning.

Angående landsfiskals rätt att beordra polispersonal från ett till annat polisdistrikt inom sitt tjänstgöringsdistrikt gäller vad som finnes stadgat i polisreglementet för riket.

Landsfiskal har att i enlighet med vad i lagen om polisväsendet i riket finnes stadgat avgiva yttrande över sökande till fjärdingsmansbefattning ävensom att till KB avgiva utlåtande angående meddelande av ständigt förordnande eller förordnande tillsvidare för eller entledigande av landsfiskalen underställd polispersonal.

Vad i denna paragraf finnes stadgat om landsfiskals befattning med polisväsendet inom hans tjänstgöringsdistrikt skall ej gälla i fråga om stad som tillhör sagda distrikt, ej heller, där Kungl. Maj:t så förordnar, i fråga om köping som hör till distriktet.

§ 7.

Timar järnvägsolycka, brand, strandning eller annan olyckshändelse av större omfattning, skall landsfiskal omedelbart söka bereda den hjälp som av honom kan åstadkommas.

§ 8.

Landsfiskal bör ägna uppmärksamhet åt fattigvården ävensom åt förhållanden, vilka inom visst område å landsbygden kunna påkalla tillämpning av bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer, byggnadsstadgan för rikets städer, brandstadgan, hälsovårdsstadgan eller lagen om fastighetsbildning i stad, samt, där så finnes erforderligt, i berörda hänseenden göra anmälan hos KB.

§ 9.

Landsfiskal åligger, bland annat, att övervaka efterlevnaden av vad i lag eller författning närmare är stadgat angående:

1) rikets vapen och flagga;	
2) justering eller omjustering av mätnings- och vägningsredskap;	
3) <i>vägväsendet</i> , bredden av hjulringar å arbetsåtkdon å landet, <i>automobiltrafik</i> , <i>skjutsväsendet</i> samt hotell- och pensionatrörelse.	3) <i>trafiken å allmänna vägar</i> , bredden av hjulringar å arbetsåtkdon å landet samt hotell- och pensionatrörelse. ¹
4) tillsyn å fartyg;	
5) byggande i vatten och hushållningen med vatten, öppenållande av farled m. m. ävensom allmän flottleds inrättande och begagnande;	
6) jakt och fiske;	
7) förekommande och släckning av skogseld;	
8) tillsyn över utlåningar;	
9) tillsyn över och behandling av bettlare, lösdrivare och alkoholister;	
10) arbetarskydd, försåkring för olycksfall i arbete samt kommissionärer för anskaffande av arbetsanstållning ävensom utvandragerter;	

¹ Jfr Bil. VI § 11.

Nuvarande lydelse.

Utkast till ny instruktion.

11) allmän hälsovård samt åtgärder mot smittosamma sjukdomar bland människor eller husdjur; 12) tillverkning och försäljning av rusdrycker samt försäljning av tillagade alkoholfria drycker och svagdricka; 13) kontroll å tillverkningen av margarin och margarinost ävensom konstister samt å handeln därmed; 14) förvaring och försäljning av giftiga ämnen; 15) tillverkning, förvaring och transport av explosiva varor och eldfarliga oljor samt handeln därmed; 16) idkande av handel eller annat näringsyrke i allmänhet <i>ävensom införskaffande av statistiska uppgifter angående näringarna</i>; 17) pantlånerörelse och lotterier; 18) elektriska ledningar för belysning eller kraftöverföring samt elektrisk anläggning för telegrafering och telefoning utan tråd; samt 19) fredande av forntida minnesmärken och av naturminnesmärken ävensom fornsaksfynds hembjudande åt staten.	16) idkande av handel eller annat näringsyrke i allmänhet;¹

§ 10.

Vid sammankomst av beskaffenhet att offentlig myndighet icke må därtill förvägras tillträde åligger landsfiskal att, i den mån sådan sammankomst varder för honom känd, vara tillstädes, så framt skäligen anledning finnes till antagande att därvid skall förekomma något som är stridande mot lag eller kan leda till störande av den allmänna ordningen.

§ 11.

Föreligger anledning antaga att inom område, där landsfiskal jämlikt § 6 har befattning med polisväsendet, brott blivit begånget varå efter lag straffarbete kan följa, skall landsfiskalen på skyndsammaste sätt därom underrätta landsfogden.

§ 12.

För fullföljd av begynt spaning eller av annan tvingande orsak äger landsfiskal utsträcka sin polisverksamhet utom det område, där han har befattning med polisväsendet. Han skall dock, så snart ske kan, göra anmälan därom hos polismyndigheten i den ort, dit verksamheten utsträcks.

§ 13.

Landsfiskal är inom sitt distrikt allmän åklagare i alla de fall, där icke åtalsrätten på grund av gällande stadganden uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åkla-

Landsfiskal är inom sitt distrikt allmän åklagare i alla de fall, där icke åtalsrätten på grund av gällande stadganden uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åkla-

¹ Jfr Bil. I 1 § 12.

Nuvarande lydelse.

gare blivit av vederbörande myndighet för visst mål förordnad. Finnes för landsfiskalsdistriktet tillhörande stad eller *köping* annan allmän åklagare förordnad, vars åtalsrätt ej är inskränkt i vidare mån än nyss i fråga om landsfiskal är sagt, vare landsfiskal ej behörig åtala inom staden eller *köpingen* begånget brott.

Landsfiskal skall, ändå att begånget brott är sådant som avses i § 6 andra stycket i instruktionen för landsfogdarna, ofördröjligen vidtaga alla för dess beivran erforderliga åtgärder.

Angående landsfiskals rätt att för förberedande undersökning i brottmål rekvirera kriminalpolispersonal gäller vad därom finnes stadgat i polisreglementet för riket.

Sedan landsfiskal blivit av landsfogden underrättad att denne övertagit förberedande undersökning eller åtal i fråga om visst brott, må landsfiskalen därmed ej taga annan befattning än den som kan åligga honom i hans egenskap av polisman under landsfogden.

§ 14.

Uppstår i någon inom det för landsfiskalen såsom polisman bestämda tjänstgöringsområdet belägen ort, för vilken särskild åklagare är förordnad, fråga om häktning för brott och har den förberedande undersökningen icke övertagits av landsfogden, åligger det landsfiskalen, ändå att åtal för brottet skall utföras av annan, att meddela beslut i häktningsfrågan.

Har landsfiskal verkställt häktning för brott, skall han ofördröjligen därom göra anmälan hos KB samt ordföranden i vederbörlig domstol; och skall han samtidigt med dylik anmälan eller så snart ske kan till ordföranden i domstolen insända protokoll över verkställd förundersökning ävensom meddela landsfogden underrättelse om vad huvudsakligen förekommit under förundersökningen eller, där landsfogden så begär, översända protokoll över densamma.

Yppas vid förundersökning angående brott anledning till antagande att bestämmelserna i lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål komma att erhålla tillämpning, skall protokoll rörande förundersökning angående de särskilda brott, om vilka är fråga, med största möjliga skyndsamhet tillställas den åklagare, vilken närmast skall vid domstol utföra talan i målet. Varder mål som nu sagts av domstol förvisat till annan domstol, skall landsfiskal, som vid den förra domstolen utfört talan i målet, ofördröjligen översända samtliga handlingar rörande samma talan till åklagaren vid den senare domstolen.

§ 15.

Med avseende å den landsfiskal jämlikt allmän lag åliggande skyldigheten att närvara vid ting och gå rätten till handa i det, som till landsfiskals tjänst hörer, skall, när flera landsfiskaler äro inom samma tingslag, denna tjänstgöringsskyldighet dem emellan fördelas av landsfogden.

Utkast till ny instruktion.

gare blivit av vederbörande myndighet för visst mål förordnad. Finnes för landsfiskalsdistriktet tillhörande stad eller annat *samhälle* särskild åklagare förordnad, vars åtalsrätt ej är inskränkt i vidare mån än nyss i fråga om landsfiskal är sagt, vare landsfiskal ej behörig åtala inom staden eller *samhället* begånget brott.

Nuvarande lydelse.

§ 16.

Landsfiskal, inom vilkens distrikt häradshäkte finnes, skall hava tillsyn över häktet med tillhörande inventarier, i föreskriven ordning upprätta och insända förteckning över där insatta fångar samt ombesörja deras underhåll, vartill nödiga medel hos KB emot redovisning rekvireras.

Är häradshäkte beläget i stad med egen jurisdiktion, skola förenämnda åligganden tillhöra landsfiskalen i det distrikt, som KB efter förslag av landsfogden bestämmer.

§ 17.

I överensstämmelse med vad därom är i särskilda författningar stadgat eller annorledes kan varda föreskrivet har landsfiskal att *med förskottsmedel, som erhållas från KB*, i behörig ordning utbetala ersättning till vittnen i brottmål, fångtransportkostnader m. m.

§ 18.⁴

I egenskap av utmättningsman har landsfiskal att, på sätt i utsöknings-

Utkast till ny instruktion.

Möter på grund av andra tjänstegöromål hinder för landsfiskal att fullgöra tjänstgöringsskyldighet som i första stycket sägs, må landsfiskalsassistent eller polisman av landsfogden förordnas att i landsfiskals ställe närvara vid tinget.¹

§ 16.

Landsfiskal skall hava tillsyn över häradshäkte med tillhörande inventarier, i föreskriven ordning upprätta och insända förteckning över där insatta fångar samt ombesörja deras underhåll, vartill nödiga medel hos KB emot redovisning rekvireras.

Är häradshäkte gemensamt för flera landsfiskalsdistrikt eller för ett eller flera landsfiskalsdistrikt och stad under landsrätt, förordnar KB efter förslag av landsfogden någon av landsfiskalerna eller stadsfiskalen att fullgöra nämnda åligganden.²

§ 17.

I överensstämmelse med vad därom är i särskilda författningar stadgat eller annorledes kan varda föreskrivet har landsfiskal att i behörig ordning utbetala ersättning till vittnen i brottmål, fångtransportkostnader m. m.³

¹ Då det med hänsyn till Norrlandsförhållandena möjligen kan tänkas fall då i ett tingslag skulle komma att ingå flera landsfiskalsdistrikt, har § 15 bibehållits. Då emellertid som regel endast en landsfiskal skulle finnas inom varje domsaga, lär stadgandet i 2 kap. 5 § rättegångsbalken, att landsfiskal »bör vid tinget alltid närvara och gå rätten tillhanda i det som till deras ämbete hörer», icke alltid kunna strängt upprätthållas. Det har därför ansetts lämpligt att genom ett tillägg till förevarande paragraf i instruktionen tillgodose behovet av att alltid någon är närvarande vid rätten för ordningens upprätthållande.

² Paragrafen har omformulerats med hänsyn därtill att som regel endast en landsfiskal skulle finnas i varje domsaga samt att städer under landsrätt som regel ej skulle ingå i landsfiskalsdistrikt.

³ Jfr beträffande landsfiskalernas i fråga om redovisningen förändrade ställning vid utbetalande av ersättningar till vittnen Bil. II och III.

⁴ §§ 18—22 i nuvarande instruktion finna sin motsvarighet i häradsfogdeinstruktionen.

Nuvarande lydelse.

lagen sägs, fullgöra vad överexekutor förordnar, verkställa dom och i vissa fall utan föreskrift av annan myndighet förrätta utmätning ävensom att, på sätt i lagen om avbetalningsköp stadgas, lämna handräckning för återtagande av försålt gods. Han skall ock i fråga om vissa underhållsskyldiga vidtaga på utmätningsman ankommande åtgärder beträffande dels införsel i avlöning, pension eller livränta och dels förbud att avflytta från riket.

§ 19.

Det åligger landsfiskal att, i enlighet med föreskrifterna i gällande uppborndsreglemente samt i särskilda förordningar angående föreskrifter om indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m. ävensom angående indrivning och redovisning av böter, verkställa indrivning och redovisning av sådana allmänna medel och avgifter; och äger han därvid påkalla handräckning och tjänstebiträde av vederbörande utmätningsman, fjärdingsman eller annan polisman eller exekutionsbetjänt, allt i överensstämmelse med vad i nämnda författningar är därom stadgat.

Angående landsfiskals skyldighet att verkställa inventering hos vissa polismän och hos exekutionsbetjänter gäller vad därom finnes särskilt stadgat.

§ 20.

I avseende å redovisning av de medel, landsfiskal i tjänsten omhänderhar, ställe han sig till noggrann efterrättelse vad därom är stadgat i utskönningslagen, uppborndsreglementet och förordningen om indrivning och redovisning av böter samt dithörande författningar.

§ 21.

Därest till landsfiskals kännedom kommer, att innehavare av staten tillhörig fast egendom åsidosätter honom

Utkast till ny instruktion.

Nuvarande lydelse.

åliggande skyldigheter i avseende å egendomens vård och skötsel eller att ägoinkräktning ägt rum å sådan egendom, skall landsfiskalen genast därom underrätta KB.

Beträffande sådan egendom är landsfiskal skyldig att efter särskilt förordnande förrätta salu- och arrendevärdering, ekonomisk besiktning och i vissa fall syn samt bevaka kronans rätt och utföra dess talan vid syn, som av annan förrättas, och vid förefallande rättegångar. Det åligger ock landsfiskal att efter förordnande hålla auktion för försäljning av skogsalster m. m. från kronoparker eller andra allmänna skogar.

Landsfiskal har att fullgöra vad jämlikt gällande ecklesiastik boställsordning med dithörande författningar åligger honom med avseende å utarrendering av och ekonomisk besiktning å ecklesiastika boställen.

Det tillhör vidare landsfiskal att bevaka det allmännas rätt såväl vid konkurser, då fråga är om allmänna medel, vilka tillhöra landsfiskalens indrivning, som ock eljest då sådant särskilt förordnas.

Landsfiskal skall jämväl biträda kammaradvokatfiskalsämbetet vid bevakande av allmänna arvsfondens rätt.

§ 22.

Det åligger landsfiskal att, i överensstämmelse med gällande författningar eller av KB meddelade särskilda föreskrifter, vaka däröver, att vederbörande fullgöra dem åliggande skyldigheter i fråga om vägväsendet, inkvartering, kungs- och kronoskjuts samt fjärdingsmansbestyret. Han skall efter förordnande av KB deltaga uti samt, såvitt på honom ankommer, medverka till uppgörande av överenskommelser om handräkningsbiträde, varmed landets invånare vid särskilda tillfällen böra på kallelse tillhandgå.

Utkast till ny instruktion.

Nuvarande lydelse.

§ 23.¹

I avseende å försvarsverket tillhör det landsfiskalen bland annat:
att upprätthålla den allmänna ordningen vid värnpliktigas inskrivning, så ock vid samling för avgång till tjänstgöringort, intill dess de värnpliktiga av militärbefäl mottagits, samt å plats, där sådan kontingent efter slutad tjänstgöring upplöses;

samt

att efter anmodan skyndsamt vidtaga laga åtgärder för efterspaning och hämtning till inskrivning eller tjänstgöring av beväringssman, som utan anmäلت laga förfall därifrån uteblivit;

att, efter därom erhållen föreskrift föranstalta om inkvartering, förplägning, furagering och skjuts under truppers tåg samt om åtgärder för kronoeffektors forslande, där sådant skall med skjuts äga rum;

att mottaga rekvisition enligt lagen angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov; samt

att å säkert ställe förvara till mobiliseringsväsendet hörande handlingar.

§ 24.

Landsfiskal äger att av vederbörande myndigheter erhålla de upplysningar, det biträde och den handräckning, som för landsfiskalens verksamhet erfordras och av dessa myndigheter lagligen kunna lämnas.

§ 25.

Landsfiskal, som har boställe sig anslaget, skall vara där bosatt, såvida icke KB finner skäligt annat medgiva. Finnes ej boställe anvisat, bör landsfiskal bo inom distriktet å ort, vilken KB finner vara lämplig för landsfiskalens tjänsteutövning. Endast efter Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd må landsfiskal vara bosatt utom sitt distrikt.

Då landsfiskal anträder resa från sitt hem, skall han, såvitt möjligt är, föranstalta, att i hans bostad upplysning finnes att tillgå, varest han må under resan kunna anträffas.

Med iakttagande av att landsfiskal såsom polisman bör när som helst vara tillgänglig för mottagande av meddelanden i brådskande ärenden, skall han, så framt laga hinder av resa eller eljest icke möta, vara i sin bostad eller tjänstelokal att träffa varje söckendag minst två timmar å tid, som av KB godkännes och varom underrättelse skall lämnas allmänheten genom anslag å lämplig plats och tillkännagivande i länskungörelserna. Jämväl utom mottagningstiden är landsfiskal pliktig att, när han träffas i sin bostad eller tjänstelokal, tillhandagå allmänheten i tjänsteärenden.

Landsfiskal är pliktig att hava rikstelefonförbindelse anordnad till sin tjänstelokal, så ock, om KB därom förordnar, till sin bostad.

Utkast till ny instruktion.

§ 18.

§ 19.

§ 20.

¹ Denna paragraf är delad mellan landsfiskals- och häradsfogdeinstruktionerna.

Nuvarande lydelse.

Utkast till ny instruktion.

§ 26.¹

§ 21.

1. Landsfiskal skall föra liggare över de honom underställda befattningshavare vid polisväsendet, vilka tillsatts i den ordning som i 11 § 3 och 4 mom. i lagen om polisväsendet i riket finnes föreskriven. I liggaren skola antecknas förordnanden och bestraffningar samt sådana omständigheter, som eljest kunna vara av betydelse för befattningshavarnas rätt till pension. Därest befattningshavare som nyss nämnts är ansluten till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., skall dock landsfiskal beträffande sådan befattningshavare i stället för liggare som ovan sagts föra sådan liggare, som omförmåles i § 21 mom. 2 i det för sagda anstalt den 31 december 1919 utfärdade reglementet, samt i sistnämnda liggare göra anteckningar om förordnanden och bestraffningar.

2. Landsfiskal skall vidare föra:

a) dagbok i utsökningsmål;

b) dagbok i mål, som avses i lagarna om införsel i avlöning, pension eller livränta och om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;

c) dagbok i ärenden rörande indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m.; samt

d) allmän dagbok rörande anmälningar angående brott och övriga under a)—c) ej avsedda mål eller ärenden.

De under a) och b) omförmälda dagböckerna skola föras i enlighet med därom särskilt meddelade bestämmelser.

De under c) och d) omförmälda dagböckerna skola utvisa tiden, då ärende anhängiggjorts, skrivelse ankommit eller handling inlämnats, och upptaga ärendena i fortgående nummerföljd från årets början till dess slut med kortfattad redogörelse till tid och beskaffenhet för de åtgärder, som blivit vidtagna. För varje ärende bör, intill dess detsamma avföres, det diarienummer bibehållas, varunder ärendet först blivit upptaget. Till den under c) omförmälda dagboken skola fogas dithörande längder och redovisningshandlingar. Den under d) om-

2. Landsfiskal skall vidare föra dagbok, vilken skall utvisa tiden, då ärenden anhängiggjorts, skrivelse ankommit eller handling inlämnats, och upptaga ärendena i fortgående nummerföljd från årets början till dess slut med kortfattad redogörelse till tid och beskaffenhet för de åtgärder som blivit vidtagna. För varje ärende bör, intill dess detsamma avföres, det diarienummer bibehållas, varunder ärendet först blivit upptaget. Dagboken må, om så finnes lämpligt, uppdelas i flera avdelningar. Anteckningar angående anmälda brott skola, såvitt möjligt, göras på sådant sätt, att därav framgår om brottet tidigare anmälts hos annan åklagare eller polisman inom det för landsfiskalen såsom polisman bestämda tjänstgöringsområdet. Landsfiskal är därjämte underkastad de särskilda föreskrifter med avseende å dagboken, som KB må finna gott stadda.

¹ Denna paragraf är delad mellan landsfiskals- och häradsfogdeinstruktionerna. Under punkt 3 har gjorts ett förtydligande för att angiva, att skyldigheten att föra förteckning över avgående post föreligger, ehuru särskild »postbok» över tjänstebrev nu icke gentemot postverket erfordras. I samma punkt har dessutom utsagts, att skyldigheten att inbinda vissa allmänna handlingar bör gälla även polisunderrättelser.

Nuvarande lydelse.

nämnda dagboken må, om så finnes lämpligt, uppdelas å flera avdelningar. Anteckningar angående anmälda brott skola, såvitt möjligt, göras på sådant sätt, att därav framgår, om brottet tidigare anmälts hos annan åklagare eller polisman inom det för landsfiskalen såsom polisman bestämda tjänstgöringsområdet. *I avseende å de under c) och d) omförmälda dagböckerna är landsfiskal därjämte underkastad de särskilda föreskrifter, som KB må finna gott stadga.*

3. Landsfiskal åligger ock:

att enligt föreskrivna formulär föra kassajournal och bötesliggare samt upprätta månadsräkning;

att hålla postbok och föra koncept till utgående skrivelser, där de ej äro av det kortfattade innehåll, att detsamma lämpligen kan anmärkas i dagboken, samt att förvara och väl ordna dessa koncept, ankomna författningar, kungörelser, tjänstebrev och andra handlingar; samt

att efter varje års utgång låta inbinda författningar och länskungörelser ävensom de konceptexpeditioner, vilka icke lämpligare på annat sätt förvaras.

4. Om inventering, som vid landsfiskals tillträde av tjänst eller avgång därifrån skall äga rum av landsfiskalens tjänstehandlingar samt å tjänstens vägnar omhänderthavda penningar och värdehandlingar, stadgas i instruktionen för landsfogdarna.

§ 27.¹

Landsfiskal tillsättes av KB.

Blir landsfiskalstjänst ledig, skall KB i allmänna tidningarna kungöra densamma till ansökning inom trettio dagar, räknat från den dag kungörandet sker. Finnes bland sökandena icke någon, som KB anser lämplig till tjänsten, äger KB ånyo kungöra densamma till ansökan ledig.

Angående behörighet till landsfiskalstjänst är särskilt stadgat.

Utkast till ny instruktion.

3. Landsfiskal åligger ock:

att föra förteckning över all avgående post samt koncept till utgående skrivelser, där de ej äro av det kortfattade innehåll att detsamma lämpligen kan anmärkas i dagboken, samt att förvara och väl ordna dessa koncept, ankomna författningar, kungörelser, tjänstebrev och andra handlingar; samt

att efter varje års utgång låta inbinda författningar, länskungörelser och polisunderrättelser ävensom de konceptexpeditioner, vilka icke lämpligare på annat sätt förvaras.

§ 22.

Landsfiskal tillsättes av Kungl. Maj:t efter förslag av KB.

Då landsfiskalstjänst blir ledig, utfärdar KB kungörelse därom i allmänna tidningarna, med föreläggande av trettio dagars ansökningstid, räknat från den dag kungörandet sker. Efter denna tids förlopp insänder KB ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t samt förordar därvid till tjänstens erhållande den bland de sökande, som

¹ Då de nya landsfiskalerna förutsättas skola utnämnas av Kungl. Maj:t, måste §§ 27—29 i nuvarande instruktion ersättas med nya. Här har förslagsvis insatts paragrafer (§§ 22—24 och 26) av samma lydelse som motsvarande bestämmelser i landsfogdeinstruktionen (§§ 22—25).

Nuvarande lydelse.

§ 28.

Om tjänstledighet för landsfiskal äger KB att efter förekommande omständigheter besluta.

Vikarie för landsfiskal förordnas av KB.

Förordnar KB inom visst landsfiskalsdistrikt extra landsfiskal, åligger det tillika KB att fördela göromålen mellan denne och landsfiskalen, och skall därvid iakttagas, att den landsfiskal tillkommande häkningsrätten icke må tilldelas extra landsfiskal, med mindre synnerliga skäl därtill äro.

Utkast till ny instruktion.

anses företrädesvis böra därtill ifrågakomma, eller anmäler, att sådant förord icke kan lämnas någon av de sökande.

Angående behörighet till landsfiskalstjänst är särskilt stadgat.

§ 23.

Semester må, när sådant kan ske utan hinder för göromålen behöriga gång, årligen åtnjutas av landsfiskalen under en månad, å tid som av KB bestämmes.

Annan tjänstledighet må av KB beviljas landsfiskalen under högst fyra månader för år. Erfordras sådan tjänstledighet för längre tid än nu är sagt, skall ansökning därom göras hos Kungl. Maj:t. Ansökningen ingives till KB, som insänder densamma jämte eget yttrande.

§ 24.

Vikarie för landsfiskalen förordnas av KB; dock skall, i det fall att vikarie erfordras under längre tid än fyra månader, KB tillika föreslå lämplig person till erhållande av förordnande att uppehålla tjänsten.

§ 25.¹

Där det på grund av omfattningen av landsfiskals tjänstegöromål finnes erforderligt, må KB förordna, att hos landsfiskalen skola vara anställda en eller flera assistenter med uppgift att biträda landsfiskalen vid tjänstegöromålen utförande. Landsfiskalsassistent förordnas av KB efter förslag av landsfiskalen. Sådant förordnande må endast meddelas den som avlagt för behörighet till landsfiskalstjänst föreskrivna kunskapsprov. Assistent, som efter avläggande av sådana prov tjänstgjort hos landsfiskal minst sex månader, må av KB, enligt grunder som Kungl. Maj:t fastställer, förordnas att på eget ansvar utföra vissa av de landsfiskalen tillkommande göromålen.

¹ Jfr utredningen s. 34 f. och § 5 här ovan.

Nuvarande lydelse.

§ 29.

Ansökan om avsked från landsfiskaltjänst prövas av KB.

Innan sökt avsked beviljas, bör, där fråga föreligger om den avskedstagandes rätt till pension, sådan fråga vara prövad i därför stadgad ordning.

§ 30.

Gör landsfiskal sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten eller till vanvårdnad mot förman eller brister i lydnad, må KB tilldela honom varning. Läter han sig icke därav rätta eller har han begått fel av svårare beskaffenhet, äger KB efter omständigheterna fälla honom till böter, svarande högst mot en månads avlöning, eller suspendera honom från tjänst och lön på högst tre månader eller vidtaga åtgärd för hans ställande under åtal vid vederbörlig domstol.

Har KB på sätt nyss är sagt suspenderat landsfiskal från tjänsten eller vidtagit åtgärd för åtals anställande, äger KB avstänga den felande från tjänstgöring, till dess beslutet om suspension vunnit laga kraft eller ock i anledning av åtalet blivit över honom slutligen dömt eller domstolen annorlunda förordnat.

Är fråga om åtal mot landsfiskal med avseende å redovisning av allmänna medel, förfares efter vad därom särskilt finnes stadgad.

§ 31.

Över tilldelad varning må klagan icke föras.

KB:s beslut om landsfiskals avstängning från tjänstgöring går i verkställighet utan hinder av besvärns anförande.

(Övergångsbestämmelser.)

Utkast till ny instruktion.

§ 26.

Avsked från landsfiskaltjänst sökes hos Kungl. Maj:t. Ansökningar ingives till KB, som översänder densamma med bifogande av eget utlåtande.

§ 27.

§ 28.

Bilaga VI.

Utkast till instruktion för häradsfogdarna.¹

§ 1 (§ 1).

Inom varje häradsfogdedistrikt skall finnas anställd en häradsfogde, som i tjänsten lyder under KB.

§ 2 (§ 2).

Häradsfogde har att taga den befattning med utsökningsväsendet, som nedan sägs, samt i övrigt fullgöra vad enligt denna instruktion eller eljest enligt lag eller författning honom åligger.

¹ Paragrafsiffrorna inom parentes angiva motsvarande paragrafer i nuvarande landsfiskalsinstruktion.

§ 3 (§ 3).

Häradsfogde åligger att fullgöra vad honom av KB i och för tjänsten anbefalles.

Inträffar inom *häradsfogdes* tjänstgöringsdistrikt någon hans befattning rörande händelse av beskaffenhet att påkalla KB:s åtgärd, bör *häradsfogden* därom ofördröjligen göra anmälan hos KB.

§ 4 (§ 5).

Häradsfogde äger att, på sätt i denna instruktion eller genom särskilda författningar eller föreskrifter finnes bestämt, till biträde vid tjänstegöromålens utförande anlita ej mindre de *fjärdingsmän* eller *polismän*, vilka icke anställts allenast för sådan verksamhet som avses i 1 § 2 mom. första stycket i lagen om polisväsendet i riket, än även exekutionsbetjänter, nämndemän samt väg- och snöplogfogdar.

§ 5 (§ 6).

Häradsfogden har chefskapet över de *fjärdingsmän* eller *polismän*, vilka anställts allenast för sådan verksamhet som avses i 1 § 2 mom. andra stycket i lagen om polisväsendet i riket.

Häradsfogde har att i enlighet med vad i nämnda lag finnes stadgat avgiva yttrande över sökande till *fjärdingsmans*befattning ävensom att avgiva utlåtande angående meddelande av ständigt förordnande eller förordnande tillsvidare för eller entledigande av *häradsfogden* underställd polispersonal.

§ 6 (§ 18).

I egenskap av utmättningsman har *häradsfogde* att, på sätt i utsökningslagen sägs, fullgöra vad överexekutor förordnar, verkställa dom och i vissa fall utan föreskrift av annan myndighet förrätta utmätning ävensom att, på sätt i lagen om avbetalningsköp stadgas, lämna handräckning för återtagande av försålt gods. Han skall ock i fråga om vissa underhållsskyldiga vidtaga på utmättningsman ankommande åtgärder beträffande dels införsel i avlöning, pension eller livränta och dels förbud att avflytta från riket.

§ 7 (§ 19).

Det åligger *häradsfogde* att, i enlighet med föreskrifterna i gällande uppbördsreglemente samt i särskilda förordningar angående föreskrifter om indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m. ävensom angående indrivning och redovisning av böter, verkställa indrivning och redovisning av sådana allmänna medel och avgifter; och äger han därvid påkalla handräckning och tjänstebiträde av vederbörande utmättningsman, *fjärdingsman* eller annan polisman eller exekutionsbetjänt, allt i överensstämmelse med vad i nämnda författningar är därom stadgat.

Angående *häradsfogdes* skyldighet att verkställa inventering hos vissa polismän och hos exekutionsbetjänter gäller vad därom finnes särskilt stadgat.

§ 8 (§ 20).

I avseende å redovisning av de medel *häradsfogde* i tjänsten omhänderhar ställe han sig till noggrann efterrättelse vad därom är stadgat i utsökningslagen, uppbördsreglementet och förordningen om indrivning och redovisning av böter samt dithörande författningar.

§ 9 (§ 17).

I överensstämmelse med vad därom är i särskilda författningar stadgat eller anordnades kan varda föreskrivet har *häradsfogde* att med förskottsmedel, som erhållas från KB, i behörig ordning utbetala ersättning till vittnen i brottmål m. m.

§ 10 (§ 21).

Därest till *häradsfogdes* kännedom kommer, att innehavare av staten tillhörig fast egendom åsidosätter honom åliggande skyldigheter i avseende å egendomens vård och skötsel eller att ägoinkräkning ägt rum å sådan egendom, skall *häradsfogden* genast därom underrätta KB.

Beträffande sådan egendom är *häradsfogde* skyldig att efter särskilt förordnande förrätta salu- och arrendevärdering, ekonomisk besiktning och i vissa fall syn samt bevaka kronans rätt och utföra dess talan vid syn, som av annan förrättas, och vid förefallande rättegångar. Det åligger ock *häradsfogde* att efter förordnande hålla auktion för försäljning av skogsalster m. m. från kronoparker eller andra allmänna skogar.

Häradsfogde har att fullgöra vad jämlikt gällande ecklesiastik boställsordning med dithörande författningar åligger honom med avseende å utarrendering av och ekonomisk besiktning å ecklesiastika boställen.

Det tillhör vidare *häradsfogde* att bevaka det allmännas rätt såväl vid konkurser, då fråga är om allmänna medel vilka tillhöra *häradsfogdens* indrivning, som ock eljest då sådant särskilt förordnas.

Häradsfogde skall jämväl biträda kammaradvokatfiskalsämbetet vid bevakande av allmänna arvsfondens rätt.

§ 11 (§§ 9 och 22).

Det åligger *häradsfogde* att övervaka efterlevnaden av vad i lag eller författning är stadgat angående vägväsendet och skjutsväsendet samt att, i överensstämmelse med gällande författningar eller av KB meddelade särskilda föreskrifter, vaka däröfver, att vederbörande fullgöra dem åliggande skyldigheter i fråga om *inkvartering samt kungs- och kronoskjuts*. Han skall efter förordnande av KB deltaga uti samt, såvitt på honom ankommer, medverka till uppgörande av överenskomelser om handräckningsbiträde, varmed landets invånare vid särskilda tillfällen böra på kallelse tillhandagå.

§ 12 (§ 23).

I avseende å försvarsverket tillhör det *häradsfogde* bland annat:

att, efter därom erhållen föreskrift, föranstalta om inkvartering, förplägning, furagering och skjuts under truppers tåg samt om åtgärder för kronoeffektors forslande, där sådant skall med skjuts äga rum;

att mottaga rekvisition enligt lagen angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov; samt

att å säkert ställe förvara till mobiliseringsväsendet hörande handlingar.

§ 13 (§ 24).

Häradsfogde äger att av vederbörande myndigheter erhålla de upplysningar, det biträde och den handräkning, som för *häradsfogdens* verksamhet erfordras och av dessa myndigheter lagligen kunna lämnas.

§ 14 (§ 25).

Häradsfogde, som har boställe sig anslaget, skall vara där bosatt, såvida icke KB finner skäligt annat medgiva. Finnes ej boställe anvisat, bör *häradsfogde* bo inom

distriktet å ort, vilken KB finner vara lämplig för *häradsfogdens* tjänsteutövning. Endast efter Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd må *häradsfogde* vara bosatt utom sitt distrikt.

Då *häradsfogde* anträder resa från sitt hem, skall han, såvitt möjligt är, föranstalta, att i hans bostad upplysning finnes att tillgå, varest han må under resan kunna anträffas.

Häradsfogde skall, så framt laga hinder av resa eller eljest icke möta, vara i sin bostad eller tjänstelokal att träffa varje söckendag minst två timmar å tid, som av KB godkännes och varom underrättelse skall lämnas allmänheten genom anslag å lämplig plats och tillkännagivande i länskungörelserna. Jämväl utom mottagnings-tiden är *häradsfogde* pliktig att, när han träffas i sin bostad eller tjänstelokal, tillhandagå allmänheten i tjänsteärenden.

Häradsfogde är pliktig att hava rikstelefonförbindelse anordnad till sin *tjänstelokal*.

§ 15 (§ 26).

1. *Häradsfogde* skall föra liggare över de *under hans chefskap stående* befattningshavare vid polisväsendet, vilka tillsatts i den ordning som i 11 § 3 och 4 mom. i lagen om polisväsendet i riket finnes föreskriven. I liggaren skola antecknas förordnanden och bestraffningar samt sådana omständigheter, som eljest kunna vara av betydelse för befattningshavarnas rätt till pension. Därest befattningshavare som nyss nämnts är ansluten till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., skall dock *häradsfogde* beträffande sådan befattningshavare i stället för liggare som ovan sagts föra sådan liggare, som omförmäles i § 21 mom. 2 i det för sagda anstalt den 31 december 1919 utfärdade reglementet, samt i sistnämnda liggare göra anteckningar om förordnanden och bestraffningar.

2. *Häradsfogde* skall vidare föra:

a) dagbok i utsokningsmål;

b) dagbok i mål som avses i lagarna om införsel i avlöning, pension eller livränta och om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;

c) dagbok i ärenden rörande indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m.; samt

d) allmän dagbok rörande *under a) — c) ej avsedda mål eller ärenden*.

De under a) och b) omförmälda dagböckerna skola föras i enlighet med därom särskilt meddelade bestämmelser.

De under c) och d) omförmälda dagböckerna skola utvisa tiden, då ärende anhängiggjorts, skrivelse ankommit eller handling inlämnats, och upptaga ärendena i fortgående nummerföljd från årets början till dess slut med kortfattad redogörelse till tid och beskaffenhet för de åtgärder som blivit vidtagna. För varje ärende bör, intill dess detsamma avföres, det diarienummer bibehållas, varunder ärendet först blivit upptaget. Till den under c) omförmälda dagboken skola fogas dithörande längder och redovisningshandlingar. Den under d) omnämnda dagboken må, om så finnes lämpligt, uppdelas i flera avdelningar. I avseende å de under c) och d) omförmälda dagböckerna är *häradsfogde* därjämte underkastad de särskilda föreskrifter, som KB må finna gott stadga.

3. *Häradsfogde* åligger ock:

att enligt föreskrivna formulär föra kassajournal och bötesliggare samt upprätta månadsräkning;

att föra förteckning över avgående post samt koncept till utgående skrivelser, där de ej äro av det kortfattade innehåll att detsamma lämpligen kan anmärkas i dagboken, samt att förvara och väl ordna dessa koncept, ankomna författningar, kungörelser, tjänstebrev och andra handlingar; samt

att efter varje års utgång låta inbinda författningar och länskungörelser ävensom de konceptexpeditioner, vilka icke lämpligare på annat sätt förvaras.

4. Om inventering, som vid *häradsfogdes* tillträde av tjänst eller avgång därifrån skall äga rum av *häradsfogdens* tjänstehandlingar samt å tjänstens vägnar omhändertagna penningar och värdehandlingar, stadgas i instruktionen för landsfogdarna.

§ 16.

Häradsfogde tillsättes av Kungl. Maj:t efter förslag av KB.

Då häradsfogdetjänst blir ledig, utfärdar KB kungörelse därom i allmänna tidningarna, med föreläggande av trettio dagars ansökningstid, räknat från den dag kungörandet sker. Efter denna tids förlopp insänder KB ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t samt förordar därvid till tjänstens erhållande den bland de sökande, som anses företrädesvis böra därtill ifrågakomma, eller anmäler, att sådant förord icke kan lämnas någon av de sökande.

Angående behörighet till häradsfogdetjänst är särskilt stadgat.

§ 17.

Semester må, när sådant kan ske utan hinder för göromålets behöriga gång, årligen åtnjutas av häradsfogden under en månad, å tid som av KB bestämmes.

Annan tjänstledighet må av KB beviljas häradsfogden under högst fyra månader för år. Erfordras sådan tjänstledighet för längre tid än nu är sagt, skall ansökning därom göras hos Kungl. Maj:t. Ansökningen ingives till KB, som insänder densamma jämte eget yttrande.

§ 18.

Vikarie för häradsfogden förordnas av KB; dock skall, i det fall att vikarie erfordras under längre tid än fyra månader, KB tillika föreslå lämplig person till erhållande av förordnande att upphålla tjänsten.

§ 19.

Där det på grund av omfattningen av häradsfogdes tjänstegöromål finnes erforderligt, må KB förordna, att hos häradsfogden skola vara anställda en eller flera assistenter med uppgift att biträda häradsfogden vid tjänstegöromålets utförande. Häradsfogdeassistent förordnas av KB efter förslag av häradsfogden. Sådant förordnande må endast meddelas den, som avlagt de för behörighet till häradsfogdetjänst föreskrivna kunskapsprov. Assistent, som efter avläggande av sådana prov tjänstgjort hos häradsfogde minst sex månader, må av KB, enligt grunder som Kungl. Maj:t fastställer, förordnas att på eget ansvar utföra vissa av de häradsfogden tillkommande göromålen.

§ 20.

Avsked från häradsfogdetjänst sökes hos Kungl. Maj:t. Ansökningen ingives till KB, som översänder densamma med bifogande av eget utlåtande.

§ 21 (§ 30).

Gör *häradsfogde* sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten eller till vanvördnad mot förman eller brister i lydriad, må KB tilldela honom varning. Låter han sig icke därav rätta eller har han begått fel av svårare beskaffenhet, äger KB efter omständigheterna fälla honom till böter, svarande högst mot en månads avlöning,

eller suspendera honom från tjänst och lön på högst tre månader eller vidtaga åtgärd för hans ställande under åtal vid vederbörlig domstol.

Har KB på sätt nyss är sagt suspenderat *häradsfogde* från tjänsten eller vidtagit åtgärd för åtals anställande, äger KB avstånga den felande från tjänstgöring, till dess beslutet om suspension vunnit laga kraft eller ock i anledning av åtalet blivit över honom slutligen dömt eller domstolen annorlunda förordnat.

Är fråga om åtal mot *häradsfogde* med avseende å redovisning av allmänna medel, förfares efter vad därom särskilt finnes stadgat.

§ 22 (§ 31).

Över tilldelad varning må klagan icke föras.

KB:s beslut om *häradsfogdes* avstångning från tjänstgöring går i verkställighet utan hinder av besvärs anförande.

(Övergångsbestämmelser.)

Bilaga VII.

**Utkast till kungörelse med vissa bestämmelser angående för
sambhälle å landet särskilt förordnad åklagare.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §. Skall enligt särskild föreskrift i köping eller annat sambhälle å landet finnas åklagare med uppgift att åtala där timade brott av den art att allmän åklagare äger att beivra dem, åligger det sådan åklagare att inom samhället vara allmän åklagare i alla de fall, där icke åtalsrätten på grund av gällande stadganden uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åklagare blivit av vederbörande myndighet för visst mål förordnad.

2 §. Den landsfiskal tillkommande häktningsrätten må ej utövas av sådan för visst sambhälle förordnad åklagare som i 1 § avses.

Uppstår i sambhälle där sådan åklagare finnes fråga om häktning, har åklagaren att ofördröjligen hänskjuta sådan fråga, därest han såsom polisman står under landsfiskalens chefskap, till denne, och eljest till landsfogden.

3 §. Å åklagare som här avses skola, med den inskränkning som följer av att sådan åklagare icke äger häktningsrätt, bestämmelserna i instruktionen för landsfiskalerna § 11, § 13 andra och fjärde styckena, § 14 tredje stycket samt § 21 mom. 2 äga motsvarande tillämpning.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1933, från och med vilken dag kungörelsen den 18 december 1925 med vissa bestämmelser angående i köping anställda åklagare m. fl. skall upphöra att gälla.

Utkast till lag om ändrad lydelse av 9, 10 och 11 §§ i lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket.

Härigenom förordnas, att 9, 10 och 11 §§ i lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket i nedan angivna delar skola hava följande ändrade lydelse:

9 §.

Landsfiskalsdistrikt — — — kommuner.

Till ett polisdistrikt må ej hänföras mer än en kommun, där ej vederbörande kommuner själva sådant påyrka eller det för polisverksamhetens behöriga upprätthållande finnes särskilt påkallat. *Kommuner som tillhöra olika häradsfogdedistrikt må ej sammanföras till ett polisdistrikt.*

10 §.

Då landsfiskalsdistrikt skall indelas i polisdistrikt, skall landsfiskalen lämna varje kommun inom landsfiskalsdistriktet tillfälle att utse två ombud, med vilka landsfiskalen *jämte de häradsfogdar, vilkas distrikt helt eller delvis falla inom landsfiskalsdistriktets område*, skola överlägga om huru indelningen skall ske. Vid överläggningen skall särskilt tagas under omprövning, om och i vad mån för polisverksamhetens behöriga upprätthållande kan erfordras, att till ett och samma polisdistrikt hänföres mer än en kommun. Landsfiskalen åligger därpå att *efter samråd med häradsfogdarna samt* med ledning av vad vid överläggningen förekommit och med iakttagande av de i 9 § angivna grunderna uppgöra förslag till indelning. *Häradsfogde äger att till förslaget föga särskilt yttrande.* Efter det vederbörande kommuner erhållit tillfälle att yttra sig angående förslaget, har länsstyrelsen att besluta i ärendet.

Då förhållandena — — — ovan sagts.

11 §.

1. Befogenhet — — — länsstyrelsen.
2. Befogenhet — — — polischef.
3. Då innehavare av fjärdingsmansbefattning skall tillsättas, *hava landsfiskalen och häradsfogden att var för sig avgiva yttrande angående de sökande med uttryckligt angivande beträffande varje sökande, huruvida han anses fullt lämplig för befattningen eller icke. Sådant yttrande skall dock avgivas allenast av landsfiskalen, när fjärdingsmannen skall anställas allenast för sådan verksamhet som omförmüles i 1 § 2 mom.*

första stycket, samt allenast av häradsfogden, om fjärdingsmannen skall anställas allenast för sådan verksamhet som avses i samma moments andra stycke. Därefter skall i polisdistrikt — — — annat föranleda.

4. Med den — — — av länsstyrelsen.

5. Vad i — — — eller polisnotarier.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1933.

Bilaga IX.

**Utkast till kungörelse angående ändrad lydelse av 1, 3 och 15 §§
i polisreglementet för riket den 26 september 1925.**

Härigenom förordnas, att 1, 3 och 15 §§ i polisreglementet för riket den 26 september 1925¹ i nedan angivna delar skola hava följande ändrade lydelse:

1 §.

1. Under länsstyrelsen eller, vad angår Stockholm, överståthållaren tillkommer, där ej annorledes särskilt stadgats, chefskapet över befattningshavare vid polisväsendet

i stad där polismästare finnes denne,

i annan stad borgmästaren eller den ledamot av stadens magistrat som förestår dess polisväsen eller där magistrat ej finnes kommunalborgmästaren eller, om sådan ej finnes, stadsstyrelsens ordförande, samt

i annat polisdistrikt landsfiskalen *eller, beträffande de polismän som anställts allenast för sådan verksamhet som avses i 1 § 2 mom. andra stycket i lagen om polisväsendet i riket, häradsfogden;*

dock skall, vad angår i köping eller municipalsamhälle anställd polisman med åtalsrätt, chefskapet i fall som avses i 16, 18 och 19 §§ i detta reglemente utövas av landsfogden.

Chefskapet — — — landsfogde.

Angående — — — stadgat.

Sammandrages — — — sammandragen.

2. Polischef — — — behöva.

3. Med — — — föreskriven.

3 §.

1. Är vid — — — tills vidare.

2. Polischef — — — sökande.

¹ Nuvarande lydelse av 15 § se KK 11 jan. 1928 (SFS nr 5).

Om landsfiskals och häradsfogdes skyldighet att avgiva yttrande angående sökande till fjärdingsmansbefattning stadgas i 11 § i lagen om polisväsendet i riket.

3. Vid yttrande, som polischef enligt 1 eller 2 mom. avgiver angående befattningshavare, skall fogas utlåtande av polisintendent, stadsfiskal eller i köping eller municipalsamhälle anställd polisman med åtalsrätt, under vars förmenskap befattningshavaren skall stå, *ävensom, där fråga är om befattningshavare som skall anställas för all slags polisverksamhet, utlåtande av häradsfogden.*

15 §.

Med ledning — — — tjänstledighet.

Instruktion — — — tjänsten.

Innan instruktion utfärdas, skall länsstyrelsen i ärendet höra vederbörande polischef ävensom i Stockholm stadskollegiet, i annan stad magistraten eller stadsstyrelsen, i polisdistrikt på landet *häradsfogden jämte kommunalnämnden* eller, om för polisväsendets upprätthållande bildats kommunalförbund, förbundets direktion samt för landstingsområde landstingets förvaltningsutskott. Finnes i visst polisdistrikt polisenämnd tillstätt, skall den ock höras.

Då instruktion — — — poliskollegium.

Denna kungörelse skall träda i kraft den 1 januari 1933.

Statens offentliga utredningar 1930

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Förberedande utkast till strafflag. Brott emot myndighet m. m. [24]
Betänkande med förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden m. m. [29]
Förberedande utredning ang. omorganisation av landsfiskalsbefattningarna m. m. [31]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Förslag till vissa ändringar i vallagen för skyddande av partibeteckningar. [5]
Betänkanden med förslag ang. skärpta kontrollföreskrifter rörande landsfiskalers och med dem jämställda befattningshavares medelsförvaltning m. m. [16]
1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen. [17]
Distriktsveterinärlönesakkunnigas utredning och förslag beträffande ordnandet av distriktsveterinärernas anställnings- och avlöningsförhållanden. [18]
1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till löne reglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet. [20]

Kommunalförvaltning.

Utredning ang. kommunalförvaltningens ordnande i städerna efter processreformens genomförande. [13]

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Förslag till förordning ang. film. [26]
Förslag till förordning ang. biografer och biografställningar m. m. [28]

Socialpolitik.

Domänverkets omfattning, uppgifter och organisation. [8]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande ang. granskning av för vissa sjukhus gällande särbestämmelser. [21]
Medicinalstyrelsens utlåtande och förslag till epizootilag och epizootiförordning. [22]
Betänkande med förslag till ytterligare åtgärder för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur. [23]

Allmänt näringsväsen.

Förslag till lag om upplagsghus med rätt att utfärda upplagsbevis m. m. [25]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 1. Betänkande ang. åtgärder för vete- och rågmärknadens stödjande. [1]
2. Betänkande ang. jordbrukets kreditförhållanden. [2]
3. Betänkande ang. vissa åtgärder för mejerihandlingens och smörexportens befrämjande. [4]
Utredning och förslag beträffande åtgärder för ökad användning av svenska lantbruksprodukter vid allmänna inrättningar m. m. [10]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Cement- och betongbestämmelser (tredje upplagan jämte tilläggbestämmelser (andra upplagan). [30]

Handel och sjöfart.

Betänkande med förslag till lotsförordning samt andra författningar och föreskrifter rörande lotsverket. [7]
Utkast till lagbestämmelser om befraktning. [11]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

1928 års pensionsförsäkringskommitté och organisationsakkunniga. Statistiska undersökningar samt kostnadsberäkningar. [15]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Skydd för äldre kulturföremål. [3]
Betänkande med förslag ang. ordnande av den lägre lantbruksundervisningen. [9]
Utredning och förslag rörande praktiska bildningslinje på realskolans åldersstadium. [14]
Utredning angående beredande av större möjlighet för skoldistrikt att vid minskning av antalet barn in- draga skolor och skolavdelningar. [19]
Supplement nr 4 till Sveriges familjenamn 1920. [27]

Försvarsväsen.

Utredning rörande Sveriges försvarspolitiska läge samt behov av försvarskrafter. [12]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Gränsen för Sveriges territorialvatten. [6]